

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Matkalla kohti medialukutaitoa”

Mediakasvatuksen koulutustilaisuus Riihimäen
kaupungin esiopetuksen lastentarhanopetta-
jille

Palojärvi, Kati
Pekkanen, Petra

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

”Matkalla kohti medialukutaitoa”
Mediakasvatuksen koulutustilaisuus Riihimäen kaupungin
esiopetuksen lastentarhanopettajille

Palojärvi, Kati
Pekkanen, Petra
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2016

Palojärvi, Kati ja Pekkanen, Petra

”Matkalla kohti medialukutaitoa” Mediakasvatuksen koulutustilaisuus Riihimäen kaupungin esiopetuksen lastentarhanopettajille

Vuosi 2016 Sivumäärä 68

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli järjestää koulutustilaisuus mediakasvatuksesta Riihimäen kaupungin esiopetuksen lastentarhanopettajille. Asetimme opinnäytetyöllemme kolme tavoitetta. Ensimmäinen tavoite oli jakaa lisää tietoa lastentarhanopettajille mediakasvatuksesta. Toinen tavoite oli jakaa uusia menetelmiä mediakasvatuksen toteuttamisesta. Kolmantena tavoitteena oli innostaa mediakasvatuksen positiivisista mahdollisuuksista.

Kehittämistehtävänä oli koulutustilaisuuden suunnittelu ja järjestäminen sekä kehittää konkreettisen toiminnan avulla mediakasvatuksen merkitystä ja toteutumista esiopetuksessa tavoitteidemme mukaisesti. Tarve koulutukselle ilmeni esiopetuksen opetussuunnitelman muutoksen vuoksi, joka otettiin käyttöön elokuussa 2016.

Keräsimme tietoperustaa koulutustilaisuuden järjestämisestä ja mediakasvatuksesta, jotta saimme riittävästi materiaalia koulutustilaisuuden aineiston tekemiseen ja osaamista tilaisuuden järjestämiseen. Tietoperusta pohjautuu mediakasvatuksen eri käsitteisiin ja erityisesti medialukutaitoon, joka on mediakasvatuksen keskeinen tavoite. Mediakulttuuri ja mediatietoisuus ovat myös opinnäytetyömme merkittäviä käsitteitä ja auttavat ymmärtämään aiheen laajuuden. Lisäksi esiopetuksen opetussuunnitelma ja siihen liittyvät alakäsitteet kuten oppimiskäsitys, laaja-alainen osaaminen ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ovat merkittäviä tietoperustamme käsitteitä.

Tutkimuksellinen osuus näkyy opinnäytetyössämme pienimuotoisena taustakyselynä, jossa kartoitimme lastentarhanopettajien osaamista. Taustakyselyn menetelmänä käytimme sähköistä kyselyä. Vastauksia saimme vain viisi, joiden perusteella pystyimme hiukan arvioimaan lastentarhanopettajien osaamista mediakasvatuksesta. Vastauksien vähyyden vuoksi toteutimme analysoinnin yksinkertaisesti paperi ja kynä -tekniikalla. Lisäksi opinnäytetyömme tutkimuksellisuus näkyy palautekyselynä, jolla saimme koulutustilaisuuden osallistujilta tietoa kehittämistehtävämme onnistumisesta. Palautekysely toteutettiin paperikyselynä heti koulutustilaisuuden jälkeen.

Keskeinen tuotos opinnäytetyössämme oli mediakasvatuksen koulutustilaisuus. Saimme erittäin hyvää palautetta koko koulutustilaisuuden järjestämisestä sekä yhteistyöhenkilöltämme että koulutustilaisuuteen osallistujilta. Omasta mielestämme pääsimme kaikkiin asettiimme tavoitteisiin ja saimme syvällistä osaamista mediakasvatuksesta.

Palojärvi, Kati ja Pekkanen, Petra

“On the road to media literacy” Media education seminar for pre-school teachers of Riihimäki city

Year	2016	Pages	68
------	------	-------	----

The purpose of our Bachelor's thesis was to organize a media education seminar for pre-school teachers of Riihimäki city. We set our thesis three goals. The first goal was to share more information about media education to pre-school teachers. The second goal was to share new methods of media education. The third goal was to encourage teachers about the positive possibilities of media education.

Our development task was to plan and organize the training seminar. In the seminar we were able to inform the teachers about the importance of media education and how it was going to be realized in relation to pre-school education and in accordance with our goals. There was a need for the training seminar due to possibility of pre-school education being in the curriculum. It was introduced in August in 2016.

We collected the knowledge base for the seminar from theoretical framework materials, which were based on the concepts of media education and the organisation of training sessions. The theoretical framework is based on many concepts of media education in particular, media literacy, which is the central concept of media education. Media Culture and media awareness are also important concepts of our thesis that will help with the understanding of the overall scope of the topic. In addition to our knowledge base we've also included a few subordinate concepts such as the pre-school curriculum, learning theory and a broad-based band of expertise relating to information & communication technology.

The research process of our thesis is visible in the background survey that we held for the teachers to get an understanding of their knowledge in media education. The survey was held online so we could also observe and see the level of teachers' computer skills. As we only received 5 responses to the online survey, we then decided to continue the analysis with a pen and paper technique to get gain more data. In addition, the research process of our thesis is visible also in the feedback survey. It was carried out for the paper as a query immediately after the seminar.

The "key" output of this thesis work was to organize the training seminar. We got very good feedback throughout from the training seminar from all participants. We believe that we have reached the goals we have set and we obtained a profound knowledge of media education.

Keywords: Media education, Media literacy, Preschool curriculum, Training seminar

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön lähtökohdat	7
	2.1 Opinnäytetyön tausta ja tarve	7
	2.2 Opinnäytetyön tavoitteet	8
	2.3 Opinnäytetyön kehittämistehtävä ja vaiheet	9
3	Mediakasvatus	10
	3.1 Mediakulttuurin merkitys	11
	3.2 Mediakasvatustietoisuus	12
	3.3 Monilukutaito	14
	3.4 Medialukutaito	14
	3.5 Kriittinen medialukutaito ja turvataidot.....	16
	3.6 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.....	18
4	Mediakasvatus esiopetuksessa	19
	4.1 Uusi esiopetuksen opetussuunnitelma	19
	4.2 Mediakasvatuksen mahdollisuudet esiopetuksessa	20
	4.2.1 Oppimiskäsitys ja laaja-alainen osaaminen.....	21
	4.2.2 Esiopettajan tehtävät ja oppimiskokonaisuudet.....	22
5	Taustakysely	24
	5.1 Kysely menetelmänä.....	24
	5.2 Tulokset.....	27
	5.3 Johtopäätökset	28
6	Koulutustilaisuus	28
	6.1 Koulutustilaisuuden suunnittelu	29
	6.1.1 Aikuiskasvatus.....	30
	6.1.2 Kulmakivet-menetelmä	31
	6.1.3 Koulutuksen sisältö.....	32
	6.2 Koulutustilaisuuden toteutus.....	34
	6.3 Koulutustilaisuuden arviointi.....	36
7	Pohdinta	39
	7.1 Katin oman oppimisen arviointia	39
	7.2 Petran oman oppimisen arviointia	40
	7.3 Opinnäytetyömme onnistuminen	41
	Lähteet	43
	Liitteet.....	46

1 Johdanto

Mediakasvatus, mitä se on? Mitä tietoa ja taitoa esiopetuksen lastentarhanopettaja tarvitsee, kun uusi esiopetuksen opetussuunnitelma otetaan käyttöön? Miten voimme kehittää kasvattajan asennoitumista ja innostusta mediakasvatusta kohtaan? Näihin lähdimme etsimään vastauksia opinnäytetyötä tehdessämme.

Mediakulttuuri on ollut viimeisten vuosien aikana valtavassa muutoksessa. Erilaiset mediavälineet ovat tulleet osaksi lasten elämää. Mediavälineitä käytetään kotona, päiväkodeissa, kouluissa, kirjastoissa ja nuorisotiloissa. Lapset tarvitsevat uudenlaista kansalaistaitoa, jotta he pärjäävät yhteiskunnassamme. Aikamme kehitystä emme voi pysäyttää. Voimme itse asennoitua ottamaan selvää asioista ja hyväksymään muutoksen. Voimme oppia uutta joka päivä ja tottua elinikäiseen oppimiseen.

Lapset ovat erityisen taitavia ja uteliaita mediavälineiden käytössä ja sitä voidaan hyödyntää enemmän opetuksessa ja kasvatuksessa. Kasvattajalla on mahdollisuus osallistua lasten elämään ja antaa lasten ideoita ja tehdä päätöksiä esiopetuksen arjessa ja median parissa toimimisessa. Kun mediakasvatus on luonteva osa muuta esiopetuksen toimintaa, tuo se aikuisia ja lapsia lähemmäs toisiaan ja luo yhtenäisempää kulttuuria. Kasvattajan tehtävänä on ohjata lapsen käyttötaitoja median parissa ja kohdentaa niitä oikeanlaisiin tarkoituksiin. Tämä edellyttää kasvattajalta jatkuvaa, avointa, kiinnostunutta ja innostunutta asennetta muuttuvaa mediakulttuuria ja sen sisältämiä mediavälineitä kohtaan.

Lasten mediabarometrin 2013 mukaan 5-6-vuotiaat lapset käyttävät nuorempiin lapsiin verrattuna internetiä ja digitaalisia pelejä huomattavasti enemmän. Kuvaohjelmia 5-6-vuotiaat lapset katsovat enemmän kuin lukevat kirjoja. Puolestaan internetiä 5-6-vuotiaat lapset käyttävät monipuolisesti ja yli puolet lapsista käyttävät mediabarometrin mukaan viikoittain internetiä. Lapset katsovat pääasiassa netin kautta kuvaohjelmia tai pelaavat. (Suoninen 2014, 60-61.)

Mediakasvatuksen on erityisen tärkeää pysyä mediakulttuurin ja digiajan lasten tasolla. Mediakasvatuksen avulla kasvattaja luo kehyksen opetukselle ja oppimiselle. Vuorovaikutus kasvattajan ja kasvatettavan välillä on merkityksellistä, koska vuorovaikutuksen avulla kehitämme ja opimme toisiltamme koko ajan. Tavoitteellinen ja suunnitelmallinen mediakasvatus ohjaa lasta eteenpäin kohti medialukutaitoa. Turvallinen toimiminen median parissa ja kasvattajan läsnäolo takaavat lapsen hyvinvoinnin ja lapsen edun turvaamisen.

Mediakasvatuksen merkitys esiopetuksessa on kehittää valmiuksia mediakulttuurissa elämiseen ja ymmärtää omaa mediasuhdetta jo varhaisessa vaiheessa. Mediakasvatus edistää

lapsen hyvinvointia ja osallisuutta nyky-yhteiskunnassa. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 10.) Mediakasvatusta tarvitaan, koska mediakulttuuri tarjoaa monenlaisia aineksia lapsen kasvuun. Toisaalta mediakulttuurissa on vähän selkeitä suuntaviivoja, jotka tukevat hyvinvointiin liittyviä valintoja ja edistävät osallisuutta sekä kehittävät eettistä asennetta. Media muokkaa lapsen ajatuksia, antaa erilaisia merkityksiä asioista ja vaikuttaa lapsen tekemiin havaintoihin. Vanhempien apuna päivähoidon tuki on tärkeää lapsen mediakasvatuksessa. (Mediakasvatus 2015.)

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Tässä luvussa käymme läpi opinnäytetyömme taustaa ja tarvetta. Kuvaamme, mistä olemme lähteneet liikkeelle toiminnallisen opinnäytetyömme kehittämistehtävässä. Sen jälkeen kerromme opinnäytetyömme tavoitteesta eli sen toiminnallisesta osuudesta. Lopuksi avaamme opinnäytetyömme vaiheet kehittämistoiminnan vaiheita mukailen.

2.1 Opinnäytetyön tausta ja tarve

Opinnäytetyömme tarpeen lähtökohtana oli uusi esiopetuksen opetussuunnitelma, joka otettiin käyttöön valtakunnallisesti elokuussa 2016. Esiopettajille muutos merkitsee uusien asioiden oppimista ja sisäistämistä. Riihimäen kaupunki on sitoutunut täydennyskouluttamaan henkilökuntaansa tarpeen mukaan ja ylläpitämään työntekijöidensä osaamista. Halusimme tarttua tähän muutoksen tuomaan haasteeseen. Tarjosimme Riihimäen kaupungin varhaiskasvatukselle mahdollisuutta, että me järjestämme heille mediakasvatuksen koulutustilaisuuden, ja he tarttuivat hyvin avoimesti ja positiivisesti tähän mahdollisuuteen.

Valitsimme opinnäytetyömme toteutustavaksi toiminnallisen opinnäytetyön, koska mielestämme tutkimus ei olisi palvellut kohderyhmää yhtä hyvin. Opinnäytetyöhömmme kuului kehittämistehtävä. Vilka ja Airaksinen (2003, 9-10) kuvaavat, että toiminnallinen opinnäytetyö lähestyy työelämää tutkivalla otteella ja käytännönläheisellä tavalla. Se voi olla esimerkiksi toiminnan järjestämistä tai kehittämistä. Opinnäytetyössä voi olla osana selvitys, joka toimii taustatietona aiheeseen. Alan teoreettinen viitekehys tulee olla hyvin hallussa ja omat valinnat hyvin perusteltuja.

Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus koostui mediakasvatuksen koulutustilaisuudesta esiopetuksen lastentarhanopettajille ja esimiehille. Rajasimme opinnäytetyön koskemaan esiopetusta, koska esiopetuksen opetussuunnitelma muuttui syksyllä 2016 ja mediakasvatus näkyy uudistuksissa vahvasti. Suuntasimme työmme Riihimäen kaupungin esiopetuksen lastentarhanopettajille, koska lastentarhanopettajat ovat tiimissä pedagogisessa vastuussa ja voivat jakaa koulutustilaisuutemme sisällön muille kasvattajille.

Toteutimme opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden koulutustilaisuutena, koska Riihimäen kaupungilla oli tarvetta mediakasvatuksen täydennyskoulutukselle. Koulutustilaisuudessa käytimme menetelminä kasvattajien osallistamista ja innostamista tiedon syvällisen sisäistämisen tueksi. Toivoimme, että tiedon jakaminen mediakasvatuksesta olisi vuorovaikutteista myös osallistujien kesken ja kasvattajille syntyisi uusia ajatuksia mediakasvatuksen suunnittelu- ja toimintatavoista.

Koulutustapahtuma on yksi menetelmä saada työntekijät osallistumaan ja tukea heitä toimijoina. Kun työntekijä osallistuu koulutustapahtumaan, hän osallistuu toimintaan ja hyödyntää mahdollisuuksia. Osallistavaan kehittämistoimintaan liittyy dialogin periaate. Se sisältää sitoutumisen säännön eli sen, että kehittämistoimintaan osallistuva henkilö ottaa dialogiin osallistumisen tosissaan eikä luovuta, vaikka hän kohtaisi vastaväitteitä. Dialogin periaate sisältää myös vastavuoroisuuden säännön eli kehittämistoimintaan osallistujien välillä on keskinäinen kunnioitus ja huolenpito. Vilpittömyyden sääntö sisältää kehittämistoimintaan osallistuvien toimimisen rehellisesti ja vilpittömästi. Lisäksi reflektiivisyyden sääntö edellyttää kehittämistoimintaan osallistuvilta kriittistä itsereflektiota ja sen avulla pyritään ymmärtämään paremmin omia ja toisten erilaisia käsityksiä. Osallistavassa kehittämistoiminnassa pyritään osallistujien kesken avoimeen vuorovaikutustilanteeseen, yritetään oppia toisilta osallistujilta ja olemaan kiinnostuneita heistä aidosti. (Toikko & Rantanen 2009, 90-91,93.)

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Halusimme kehittää esiopetuksen työkalutuuuria mediakasvatuksen osalta suoraan yhteydessä työntekijöihin. Toikon ja Rantasen (2009, 14-17) mukaan toiminnan kehittämiseen kuuluu konkreettinen toiminta, johon liittyy selkeästi määritelty tavoite. Toiminta sisältää systemaattisen prosessin, joka pyrkii aina saavuttamaan alussa määritellyn tavoitteen. Kehittämistoiminnalla on aina tavoite ja kohde. Tavoitteessa päämääränä on muutos, jossa lopputuloksena voi olla esimerkiksi paremmat tai tehokkaammat toimintatavat tai -rakenteet. Lähtökohdiana voi olla esimerkiksi toiminnan ongelmat ja tavoitteellisuus ohjaa muutoksen suuntaa menneestä kohti tulevaa toimintaa. Toimintatavan muutos voi selkeyttää koko organisaation yhteisiä pelisääntöjä. Kehittämisen subjektina toimivat organisaation työntekijät, jolloin heidän roolinsa muutoksessa korostuu. (Toikko & Rantanen 2009, 14-17.)

Opinnäytetyömme kehittämistoiminnan tavoitteena on koulutustilaisuuden järjestäminen. Koulutustilaisuudelle olemme asettaneet kolme tavoitetta. Koulutustilaisuutemme ensimmäinen tavoite oli, että kasvattaja saa lisää tietoa mediakasvatuksesta. Tämä liittyy mediakasvatuksen merkitykseen. Toinen tavoite oli, että kasvattaja oppii uusia menetelmiä mediakasvatuksen toteuttamisessa, joka liittyy käytäntöön. Kolmas tavoite oli, että kasvattaja näkee mediakasvatuksen positiiviset mahdollisuudet. Tämä liittyy kasvattajien asenteisiin.

Opinnäytetyömme henkilökohtaisena tavoitteena oli saada itsellemme syvällistä osaamista, tietoa ja työvälineitä mediakasvatukseen sekä oman mediasuhteen kehittymiseen kasvattajana. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli yhteistyö työelämän kanssa. Koulutustilaisuuden pitäminen tuo uudenlaista osaamista koulutustapahtuman järjestämisestä, jonka koemme hyvin hyödylliseksi taidoksi ammatillisuuttamme ajatellen.

2.3 Opinnäytetyön kehittämistehtävä ja vaiheet

Kehittämistoimintaan liittyy kehittämisprosessi, johon kuuluu viisi eri tehtävää. Perustelut ovat ensimmäinen tehtävä. Siinä toiminnalle määritellään lähtökohdat ja vastataan kysymyksen ”miksi kehittämistä tehdään”. Perusteluiden lähtötilanne on jokin ongelma eli nykytila ja pyrkimyksenä on päästä visioon eli tulevaisuuden ihannetilaan. Ongelma toimii usein muutoksen sytykkeenä. Toteutuksen kannalta tärkeää on muodostaa mahdollisimman konkreettinen tavoite, jotta siihen pääseminen olisi helpompaa. (Toikko & Rantanen 2009, 57).

Aloitimme opinnäytetyömme maaliskuussa 2015 hahmottelemalla opinnäytetyön tarkoitusta ja tavoitteita. Tutustuimme mediakasvatuksen lähdetarjontaan sekä aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin, hankkeisiin, pro graduihin ja opinnäytetöihin. Muiden opintojemme ohessa aloimme kartuttaa teoriatietoamme mediakasvatuksesta pikkuhiljaa syvällisesti aiheeseen perehtyen. Teimme opinnäytetyösopimuksen (liite 2) työelämän edustajan kanssa lokakuussa.

Kehittämistoiminnan organisointi on toinen tehtävä. Siinä tavoitteenasettelu hyväksytään ja virallistetaan. Organisaatiossa johto hyväksyy kehittämiskohteen, asia käydään läpi työyhteisössä, tehdään käytännön toteutuksen suunnitelmat ja valmistelut sekä määritellään resurssit. Joskus kehitetään vain yksittäisen työntekijän omaa työtä, eikä laajaa hyväksymistä tai virallistamista tarvita. (Toikko & Rantanen 2009, 58).

Tutkimussuunnitelmamme valmistui tammikuussa 2016 aikataulumme mukaisesti. Sen jälkeen teetimme esiopetuksen varhaiskasvattajille sähköisen taustakyselyn (liite 4) koulutustilaisuuden pohjalle. Haimme tutkimuslupaa (liite 1) kyselytutkimustamme varten Riihimäen kaupungilta ja saimme sen helmikuussa 2016. Samalla kyselytutkimuksemme kyselylomake sai lopullisen muotonsa. E-lomakekyselymme toteutettiin huhti- ja toukokuun aikana ja pääsimme analysoimaan sen vastauksia kesän alussa.

Keväällä koulutustilaisuuden teoreettinen sisältö alkoi hahmottua. Samalla järjestelimme koulutustilaisuuden käytännön puolta. Teimme kutsun (liite 3) osallistujille ja välitimme sen Riihimäen varhaiskasvatuspäällikön kautta osallistujille hyvissä ajoin huhtikuussa. Kutsun suunnittelun yhteydessä koulutustilaisuuden aikataulu saatiin valmiiksi.

Kesällä jatkoimme koulutustilaisuuden aineiston keruuta lukemalla ja kirjoittamalla teoriaa mediakasvatuksen aiheista ja koulutustilaisuuden järjestämisestä sekä teimme koulutustilaisuudesta suunnitelman. Kokosimme luentomme sisällöstä Powerpoint-esityksen (liite 8) ja suunnittelimme teoriaosuuksien väleihin osallistavia toiminnallisia tehtäviä. Ennen koulutustilaisuutta kävimme tutustumassa koulutustilaan.

Kehittämistoiminnan toteutus on kolmas tehtävä. Siinä on erityisesti kyse siitä, miten saavutetaan asetettu tavoite. Tässä tehtävän osassa ideoidaan, kokeillaan, priorisoidaan, pohditaan, analysoidaan, seurataan konkreettista tekemistä ja kerätään palautetta. (Toikko & Rantanen 2009, 59-60). Elokuussa oli opinnäytetyömme huipentuma eli koulutustilaisuus, jonka yhteydessä saimme palautteet osallistujilta arviointia varten. Saimme palautetta myös Riihimäen kaupungin edustajalta.

Arviointi on neljäs tehtävä. Siinä puntaroidaan kehittämistoimintaa ja sen perusteluita, organisointia sekä toteutusta. Tässä tehtävässä analysoidaan, onko saavutettu kehittämisen tarkoitus vai ei. Kehittämiseen liittyy usein erilaisia odotuksia ja osallistava arviointi auttaa saamaan kaikkien organisaation työntekijöiden ja sidosryhmien äänen kuuluville. Tärkeää olisi, että jokaisella olisi sama intressi ja pyrittäisiin luomaan kehittämiselle yhteinen merkitys, joka on edellytys muutokselle. (Toikko & Rantanen 2009, 61). Koulutustilaisuuden jälkeen teimme oman arvioinnin koulutustilaisuuden toteutuksesta, jonka lisäksi arvioimme omaa ammatillista oppimistamme opinnäytetyön aikana.

Viidentenä tehtävänä on tulosten levittäminen. Siinä pyritään juurruttamaan ja valtavirtaistamaan kehittämistoiminnan tulokset. Tämä voi olla myös aivan erillinen prosessi. Siihen liittyy usein kehitettävän työmenetelmän tai -prosessin mallintaminen, joka auttaa kehitetyn asian ymmärtämisessä ja levittämisessä. Koulutustapahtumat voivat edistää uuden toimintatavan hyväksymisessä ja työntekijöiden sitouttamisessa muutokseen. (Toikko & Rantanen 2009, 62-63.) Opinnäytetyömme julkaisun jälkeen annamme vielä tiedoksi Riihimäen kaupungille opinnäytetyömme yhteenvedon. Tutkimusluvan saannin ehtona oli, että Riihimäen kaupunki saa kyselytutkimuksen keskeiset tulokset heille tiedoksi.

3 Mediakasvatus

Keräsimme teoreettisen viitekehyksen oman mediakasvatuksen asiantuntijuutemme tueksi ja koulutustilaisuuden sisällöksi. Eri termien sisäistäminen, kuten mediakasvatus, mediakulttuuri, mediakasvatustietoisuus, monilukutaito, medialukutaito ja turvalliset tieto- ja viestintäteknologiset taidot, auttavat esiopettajaa työskentelyssä lasten kanssa ja opettavat ymmärtämään nykyisen mediakulttuurin monipuolisuutta.

3.1 Mediakulttuurin merkitys

Mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta kasvattajien, kasvatettavien ja mediakulttuurin välillä. Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaito. (Salomaa 2016, 140.) Mediakasvatus on median suunnittelun ja tuottamisen prosessien oppimista, jonka kautta valmiita mediasisältöjä opitaan tulkitsemaan analyttisesti. Omaehtoinen ja luova tuottaminen ovat avainasemassa. Vastaavasti mediasisältöjä tulkitsemalla opitaan tuottamaan mediaa. Media on vahvassa roolissa yhteiskunnassamme. (Kupianinen & Sintonen 2009, 16-17.) Lapset syntyvät osaksi maailmaa, jossa teknologiat ja uudet viestintätavat ovat keskeisiä. Heidän maailmaansa kuvaavat uudet ajattelutavat, identiteetit ja käytännöt, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä sekä kotona, että koulussa. (Vasquez & Felderman 2012, 1.) Mediakasvatuksella vahvistetaan uusia oppimisen väyliä. Mediakasvatus on tavoitteellista ja sillä pyritään rikkaampaan, syvällisempään, moniulotteisempaan ja inhimillisempään mediakulttuuriin. (Kupianinen & Sintonen 2009, 29.)

Mediakasvatuksessa lapsen tulisi voida osallistua mediakulttuuriin ilmaisemalla itseään oman makunsa mukaisesti. Sosiokulttuurinen medialukutaidon malli korostaa yhteisöllisyyttä, kokonaisvaltaisuutta ja osallisuutta. (Kupianinen & Sintonen 2009, 129.) Osallistavassa mediakulttuurissa lapset ja nuoret uskovat heidän osallistumisellaan olevan merkitystä. He tuntevat sosiaalista yhteenkuuluvuutta jakamalla asioita muiden kanssa. Lapset ja nuoret oppivat monia mediakulttuurissa tarvittavia taitoja omaehtoisesti ilman aikuista. He tietävät enemmän uusien medioiden ympäristöistä kuin vanhemmat ja opettajat. (Jenkins 2009, 3-12.)

Lasten mediakasvatuksessa lähdetään liikkeelle lasten ajatuksista, kokemuksista ja tunteista, joita peilataan heille (Kupianinen & Sintonen 2009, 137). Varhaiskasvatuksessa mediakasvatus on edennyt huomattavasti 2000-luvulla. Se on keskittynyt mediakulttuuriin lapsen kehityksessä ja lapsen oman suhteen ymmärtämiseen median parissa, huomioon ottaen lapsen ikä ja kehitystaso. Mediakasvatuksella pyritään lapsen hyvinvointiin ja osallistumiseen tietoyhteiskunnassa. Mediakasvatus tapahtuu leikin lomassa ja se voi olla esimerkiksi leikkihetkiä, kokemuksia ja oppimista leikin parissa. Mediakasvatusta voidaan toteuttaa päämäärätietoisesti eri toimintatuokioissa tai osana kasvatusta, hoitoa ja opetusta. (Lundvall 2009, 10.)

Digitaalisen ajan mediakasvatus painottaa eettisyyttä, sillä siinä osallisuuden kulttuuri on keskiössä. Osallisuuden kulttuurissa toisten huomioonottaminen ja sosiaalinen omatunto ovat tärkeitä taitoja. (Kupianinen & Sintonen 2009, 89, 94.) Representaatio on mediakasvatuksen tärkeä käsite. Mediasisällöt ovat representaatioita maailmasta. Mediasisällön tuottaja kuvaa maailmaa valitsemastaan näkökulmasta. Eettisyyden ulottuvuudet ovat tärkeitä representaatioissa, koska niihin sisältyy ideologioita ja arvoja, jotka tuottavat tietynlaista maailmankuvaa. On oltava tietoinen omien valintojensa seurauksista. (Kupianinen & Sintonen 2009, 105.)

Käsite mediakulttuuri viittaa yhteiskunnalliseen tilanteeseen, jossa mediat ovat merkittävässä roolissa. Mediakulttuuri muodostuu mediaesityksistä ja -teknologioista sekä median välityksellä käydystä kommunikaatiosta. Kulttuurimme medioituu, mikä tarkoittaa, että medioiden läsnäolo ja niiden merkitykset ovat yhä tärkeämpiä ihmisten arkielämässä ja yhteiskunnassa. (Salomaa 2016, 140.) Mediaympäristö taas tarkoittaa ympärillämme olevia mediasisältöjä ja -välineitä, joista nousevat mediakasvatuksen sisällöt (Mediakasvatus esi- ja alkuopetuksessa 2009, 18).

Mediakulttuuri on osa lasten elämää jo varhaisvuosista lähtien. Medioita on joka puolella, esimerkiksi sanomalehti, televisio, älypuhelin, radio ja mainokset voivat näyttäytyä lapselle jo pelkästään aamun aikana ennen päiväkotiin menoa. Päiväkodissa on muun muassa kirjoja, lehtiä, julisteita ja musiikkia. (Kylmänen 2010, 8.) Mediat vaikuttavat lasten leikkeihin, yhteistoimintaan ja kulutuskäyttäytymiseen. Erilaiset brändit näyttäytyvät osana lasten arkea, esimerkiksi vaatteiden ja muiden oheistuotteiden kautta. Mediat vaikuttavat lasten maailmasta tehtyihin havaintoihin. Lapset elävät vahvasti mediakulttuurissa ja se haastaa kasvattajat mediakasvattamaan, jotta lasten kulttuuris-sosiaalinen osaaminen ja valmiudet vahvistuvat. Kasvattajan tietoisuus mediakulttuurin merkityksistä auttaa ymmärtämään mediakasvatuksen tarpeita. (Salomaa 2016, 137-141.)

Mediakasvatus on myös kulttuurikasvatusta. Kun mediakasvatusta lähestytään holistisesti mediakulttuurin näkökulmasta, voidaan välttää takertumasta media -käsitteen yksityiskohtaisiin tulkintoihin vaan nähdä mediakasvatus vuorovaikutuksena mediakulttuurin kanssa. Mediakulttuuri taas sisältää median eri ulottuvuudet. Lapset tarvitsevat ymmärryksen, itseilmaisun, osallistumisen, vuorovaikutuksen ja elämänhallinnan taitoja pärjätäkseen mediakulttuurissa. (Salomaa 2016, 139-151.)

Mediakulttuurissa elävät digitaalisen aikakauden lapset omaavat monia taitoja ja toimintatapoja, joita voidaan hyödyntää opetuksessa. Lapset rakentavat tietoa ja taitoja vuorovaikutuksessa muiden kanssa omia kokemuksiaan ja käsityksiään jakamalla. Monimutkaisia ongelmia ratkottaessa hyödynnetään jaettua osallistumista muiden kanssa. Lapsi osaa mukautua erilaisiin rooleihin ja identiteetteihin sekä hyödyntää multimedialla tarpeisiinsa. Hän osaa käyttää erilaisia elektronisia ilmaisutapoja viestiensä tuottamiseen ja merkitysten luomiseen. Lapsi käyttää mielellään aikaansa teknologisten taitojensa harjoittamiseen sekä rakentaa sosiaalista todellisuutta yhdessä muiden kanssa. (Hautaviita 2012, 59.)

3.2 Mediakasvatustietoisuus

Salomaa (2016, 149) on koonnut mediakasvatustietoisuuden käsitettä artikkelissaan. Hänen tieteellisen artikkelinsa mukaan kasvatustietoisuus on ammattikasvattajalle tukena hänen toi-

minnassaan. Tietoisuuden myötä kasvattaja pystyy erittelemään omaa toimintaansa, tarkastelemaan omaa ajatteluaan ja ymmärtämään eri ilmiöiden lainalaisuuksia. Jotta kasvattaja pystyy kasvatustietoisuuteen, on hänen kyettävä refleksiiviseen ajatteluun. Kasvattajan oman toiminnan reflektio ja ympäristön havainnointi lähtevät omista uskomuksista, käsityksistä ja kokemuksista. Kasvatusajattelu muodostuu prosessinomaisesti erilaisten havaintojen ja kerätyn tiedon avulla.

Salomaa (2016, 150) on tiivistänyt mediakasvatustietoisuuden neljään pääalueeseen varhaiskasvatuksessa. Ensimmäiseksi ovat käsitykset varhaiskasvatuksen tavoitteista ja arvopäämääristä suhteessa medialukutaitoon, toiseksi ovat käsitykset lasten kasvu- ja kehitystapahtuman sekä oppimisen yleisistä lainmukaisuuksista, kolmanneksi ovat käsitykset mediasta ja neljänneksi ovat käsitykset itsestä mediakasvattajana, johon sisältyy varhaiskasvatuksellisen vuorovaikutuksen ja kasvuvirikkeiden merkitykset inhimilliselle kasvulle mediakulttuurissa.

Ensimmäisessä pääalueessa sisältönä on kasvattajan, toisten ammattilaisten ja kasvatuskumppanuuden myötä jaetut käsitykset tavoitteista ja päämääristä. Lisäksi tähän sisältyy myös käsitykset työtä normittavista ohjeista ja säännöistä. Toisessa pääalueessa sisältönä ovat käsitykset varhaiskasvatuksen kohteen eli lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen lainalaisuuksista päiväkodissa ja yhteiskunnassa niin yksilönä kuin yhteisön jäsenenä. Kolmannessa pääalueessa on sisältönä käsitykset mediasta kanavana, kielenä ja vuorovaikutuksen ympäristönä. Neljännessä pääalueessa sisältönä ovat käsitykset itsestä mediakasvattajana ja omista kehittymismahdollisuuksista. Tähän kuuluvat myös käsitykset neuvottelu- ja kontrollitekniikoista, emotionaalisista piirteistä, ympäristöjen kasvuvirikkeiden laadusta sekä eri ympäristöjen välisen vuorovaikutuksen merkityksestä. (Salomaa, 2016, 150.)

Mertala & Salomaa (2016, 155, 157, 161) puolestaan korostavat omassa artikkelissaan varhaiskasvatuksessa kasvatustietoisuuden lisäksi kehityksen, kasvun ja oppimisen tueksi pedagogisia menetelmiä. Erityisesti kasvattajan on syytä miettiä miksi hän toimii juuri valitsemallaan tavalla, kun kasvattaja toteuttaa varhaiskasvatuksen eri suunnitelmallisia ja tavoitteellisia kokonaisuuksia. Esimerkiksi kysymystä miksi mediakasvatus on tärkeää, voi pohtia mediakasvatusta suunniteltaessa. Reflektoimalla voi löytyä selkeät päämäärät ja tavoitteet mediakasvatukselle ja sen toteutuksen keinoille.

Mertalan ja Salomaan (2016, 160) artikkelissa tulee hyvin esiin myös ammattikasvattajana oleminen ja kehittyminen. Ominaista kasvattajalle on näin ollen tietoiset ja tavoitteelliset kasvatusvalinnat. Rohkaistuminen mediakasvatusta kohtaan auttaa kasvattajaa toimimaan kohti mediakasvatustietoisuutta. Artikkelin kirjoittajat pitävät tärkeänä, että kasvattaja pitää mielessään perustehtävän eli kasvatuksen. Näin ollen mediakulttuuri ja sen merkitys luovat mahdollisuuksia ja se voi olla yksi osa kasvatuksen prosessia.

3.3 Monilukutaito

Monilukutaito tarkoittaa taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia viestejä. Se tarkoittaa myös ajatte- luun ja viestintään liittyviä taitoja. Siihen liittyy kyky hankkia, muokata, tuottaa, esittää, ar- vioda ja arvottaa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa esiintyviä tietoja. Monilukutaitoon liittyy erilaiset lukutaidot. Esimerkiksi peruslukutaito, numeerinen lukutaito, kuvalukutaito ja medialukutaito sisältyvät monilukutaitoon. Lisäksi erilaisten tekstien ymmärtäminen liittyy myös monilukutaitoon. Niitä voivat olla kirjoitetut, puhutut, audiovisuaaliset tai digitaaliset tekstit. Monilukutaitoon liittyy oleellisesti myös yksilön, ihmisten välisen vuorovaikutuksen, yhteiskunnan, kansalaisuuden ja työelämän perustaidot. Kun monilukutaito kehittyy, se luo perustan oppimiselle ja opiskelulle. (Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet 2016.)

Monilukutaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja se on elinikäistä oppimista. Esiopetuksessa tuetaan lasten monilukutaidon kehittymistä yhdessä huoltajien kanssa. Esiopetuk- sessa kannustetaan erilaisten viestien tutkimiseen, käyttämiseen ja tuottamiseen. Esiopetuk- sessa tuetaan medialukutaidon kehittymistä. Monilukutaidon kehittymisessä lapsi tarvitsee ai- kuisen mallia, monipuolista tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä heille sopivia kulttuuripalveluja, esimerkiksi elokuvia, leikkiloruja ja musiikkia. Monilukutaidon kehittämi- sen myötä myös lasten osallisuus vahvistuu, maailma avautuu ja jäsenyytensä sekä syntyy uuden- laisia merkityksiä. (Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet 2016.)

3.4 Medialukutaito

Mediakasvatuksen yhtenä keskeisimpänä tavoitteena ovat kulttuurinen ja sivistyksellinen me- dialukutaito. Medialukutaidolla on voimaannuttava ja valtaannuttava vaikutus yksilöön, sillä se lisää kyvykkyyttä rakentaa omaa elämäänsä täysivaltaisena toimijana yhteiskunnassa, jossa media on hyvin merkittävässä roolissa. (Pekkala 2016, 9, 11.) YK:n lapsen oikeuksien sopimuk- sen periaatteiden mukaisesti medialukutaito tukee lasten ja nuorten aktiivista toimijuutta ja sen seurauksena hyvää elämää (Hyvä medialukutaito 2013, 3).

Medialukutaidosta ei ole yhtä yleispätevää määritelmää, vaan eri määritelmien painotukset ja tarkkuudet vaihtelevat. Medialukutaitoa käsitteenä voidaan käyttää eri tilanteissa, konteks- teissa ja tarkoituksissa. On tärkeää ymmärtää medialukutaidon moninaisuus. Medialukutaitoa on helppo soveltaa eri tarkoituksiin sen laajuuden ansiosta, mutta toisaalta käsitteen haja- naisuus voi johtaa monitulkintaisuuteen. Käsitteen määritelmän tarkentaminen on usein pai- kallaan. (Palsa 2016, 37-38.)

Vaikka UNESCO julkaisi vuonna 2014 Pariisin julistuksen media- ja informaatiolukutaidosta di- gitaalisessa ajassa tarkoituksenaan kehittää käsitteen merkitystä, ymmärretään medialuku-

taito eri maissa eri tavoilla. Niin Suomessa kuin Iso-Britanniassakin medialukutaito ymmärretään kyvyksi ymmärtää, käyttää ja luoda mediaa sekä viestiä median avulla erilaisissa konteksteissa. Suomessa on pohdittu sisältääkö medialukutaito sanana sen sivistyksellisen puolen. Medialukutaito käsittää sekä lukutaidon että kirjoittamisen eli median tuottamisen taidon. (Palsa 2016, 42-43; Arnett 2007, 501.)

Medialukutaito lisää yksilön autonomian ja voimaantumisen lisäksi esteettistä makua, kriittistä ja luovaa ajattelua, itsekunnioitusta, toisten huomioimista ja asemaa kuluttajana. Medialukutaito mahdollistaa mediatekstien ”kirjoittamisen”, jonka avulla vastaanotetaan, vaihdetaan ja tuotetaan merkityksiä sekä osallistutaan mediakulttuuriin. Tieto- ja informaatioyhteiskunnassa kansalaiselta vaaditaan taitoa ymmärtää, miten tieto rakentuu ja mitä tarinoita ilmiöiden taustalla on. (Kupianinen & Sintonen 2009, 23, 31, 94.) Tekstejä tuotetaan erilaisissa digitaalisissa yhteisöissä ja ympäristöissä, sosiaalisesti, multimodaalisesti ja kontekstittoisemmin (Puska 2016, 111, 124).

Diginatiivien lukutaitokäytännöt, kognitiiviset kyvyt ja kokemusmaailmat ovat erilaiset aikuisväestön kanssa. Erojen ymmärtäminen on tärkeää sukupolvikuilun ehkäisemiseksi. Lukutaitoa opettaessa on ymmärrettävä kielen moninaistuminen. Lapset osaavat tekstin tulkinnan lisäksi suunnitella tekstejä, kääntää ne eri mediamuotoihin ja julkaista niitä medialaitteilla. Uudenlaiset toimintatavat tuottavat uudenlaisia lukutapoja. (Kupianinen & Sintonen 2009, 27, 47, 67.)

Erilaisia medialukutaitoja ovat esimerkiksi digitaalinen medialukutaito ja visuaalinen medialukutaito. Monipuolinen mediakasvatus huomioi monia median ulottuvuuksia ja näkökulmia sekä huomioi medialukutaidon eri tavoitteita. Kaikkiin medialukutaidon osa-alueisiin ei kuitenkaan voida vastata kerralla yksittäisellä toiminnalla. Siksi on tärkeää pohtia aihetta ja käydä siitä keskustelua. (Palsa 2016, 44-47, 50.) Medialukutaidon oppiminen vaatii pedagogista suunnittelua, ohjausta ja hallittua työskentelyä. Medialukutaito kehittyy oppijan muodostaessa merkityksiä mediasisällöistä, joten opettajan tulee mahdollistaa vastavuoroisuus oppimisympäristössä. (Kupianinen & Sintonen 2009, 16.)

Erolan (2012, 7-9) mukaan medialukutaidon osa-alueista visuaalinen lukutaito eli kuvanlukutaito nähdään ennen digitaalista lukutaitoa opittavaksi taidoksi. Ympäristössä olevat visuaalisesti tuotetut asenteet, arvot ja näkökulmat vaikuttavat lasten kehitykseen. Visuaalisen lukutaidon avulla lapsi ymmärtää visuaalisia järjestyksiä, pystyy tuottamaan niitä ja keskustelemaan niistä. Taito mahdollistaa lapsen osallistumisen ympäröivään kulttuuriin. Medialukutaidolla tarkoitetaan teknisten lukutaitojen lisäksi myös kykyä eläytyä, arvioida ja soveltaa mediatekstejä. Varhaiskasvatuksessa medialukutaito voidaan nähdä tavoitteellisen mediakasvatukset tuloksena, kun mediataidot taas rinnastetaan lasten mediakasvatukseen.

Jo pienet lapset harjoittavat medialukutaitoaan esimerkiksi tulkitsemalla kuvia ja ääniä, mikä luo pohjaa medialukutaidon harjoittelulle. Visuaalisen lukutaidon opettelusta voidaan puhua, kun lapsi pohtii kuvien ja äänien merkityksiä, alkaa kyseenalaistaa niitä ja tulla tietoiseksi niiden valtasuhteista. (Erola 2012, 16-17.)

Medialukutaidolla voidaan nähdä olevan kolme haastetta. Ensinnäkin lapset ovat eriarvoisessa asemassa mahdollisuuksissaan osallistua mediateknologioiden käyttöön. Tämä vaikuttaa myöskin heidän sosiaaliseen asemaansa kaveripiirissä. Toisena haasteena on lasten mediakriittisyyden taitojen vahvistaminen. Miten lapsia tuetaan käsittelemään medioista opittua ja pohtimaan mediakokemuksia? Kolmanneksi oletetaan, että lapset osaavat käyttäytyä eettisten normien mukaisesti verkon monimuotoisessa ja haastavassa sosiaalisessa ympäristössä. (Jenkins 2009, 12.)

Monipuolinen median käyttö edistää medialukutaidon kehittymistä. Medialukutaidon omavalla lapsella on mahdollisuuksia suojautua median erilaisilta riskeiltä. Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen suunnitelmallinen ja systemaattinen mediakasvatus edistää medialukutaitoa, joka puolestaan vähentää eriarvoisuutta. Kaikilla lapsilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia oppia medialukutaitoa kotona. Lapset oppivat medialukutaitoa monenlaisissa ympäristöissä, kuten päivähoitossa, kirjastossa, lasten ja nuorten kulttuurikeskuksessa ja kerhoissa. (Hyvä medialukutaito 2013, 21.)

3.5 Kriittinen medialukutaito ja turvataidot

Kriittinen medialukutaito tarkoittaa, että henkilöllä on kyky kyseenalaistaa, kysyä ja luoda jotain uutta. Mediakasvatuksen päätavoitteena on kriittinen medialukutaito. Henkilö pystyy myös kriittisen medialukutaidon avulla analysoimaan, tulkitsemaan, ilmaisemaan ja osallistumaan erilaiseen toimintaan. Lisäksi kriittisen medialukutaidon avulla henkilö kykenee käyttämään mediaa omien tarpeiden pohjalta ja nauttimaan siitä. Lisäksi hänellä on kyky tiivistää tietoa, tehdä eettisiä päätöksiä ja toimia aktiivisesti mukana omissa yhteisöissään. (Niinistö, Ruhala, Henriksson & Pentikäinen 2006, 8-9.)

Kriittisen medialukutaidon omaava ”lukija” ymmärtää, että mediasisällöt ovat konstruktioita; ne ovat representaatioita ja valintoja sisältäen erilaisia luokitteluja (Kupiainen & Sintonen 2009, 55). Tarvitaan kykyä ymmärtää, millainen voima kuvilla ja äänillä on sekä taitoa tunnistaa ja käyttää niiden valtaa. Tarvitaan myös kykyä manipuloida ja muuttaa digitaalista mediaa sekä mukauttaa niitä helposti uusiin muotoihin. (Jenkins 2009, 19.) Kriittinen lukutaito edellyttää, että medialukutaidon perustaidot ovat hyvin hallussa. Kriittinen asenne ottaa huomioon hyvinvoinnin, inhimillisen kasvun ja ekologiset kysymykset. Kriittistä medialukutaitoa

opetettaessa opetetaan informaation tulkintaa ja herätetään kysymyksiä suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin. (Kupianinen & Sintonen 2009, 59-60.) Kriittinen medialukija näkee mediakulttuurissa eettiset seikat, yksilöllisen ja yhteisöllisen vastuun sekä sen, miten todellisuus muovautuu suhteessa mediaan. Mediakulttuurin aktiivinen jäsenyys edistää myös kykyä asettua toisen asemaan. (Kupianinen & Sintonen 2009, 140.)

Oleellista on, että lapsi ei jää yksin mediakokemustensa kanssa. Lapsi tarvitsee aikuista jakamaan kokemuksensa ja he voivat myös yhdessä hankkia erilaisia mediakokemuksia, ja keskustella myös näistä. Kun lapsi on pieni, voi hänen kanssaan yhdessä opetella erilaisia ilmaisutaitoja, keskustella omista kokemuksista, sepittää tarinoita ja tutustua erilaisiin mediavälineisiin. Kun lapselle tulee lisää ikää, voi hän opetella analyttisempää tarkastelu- ja tulkintataapaa yhdessä aikuisen kanssa. (Sintonen 2002, 111-112, 114.) 3-6-vuotiaalla lapsella on kehittyvä kyky erotella fiktiota ja faktaa. Kasvattajan tehtävä on auttaa lasta ymmärtämään fiktion ja faktan ero. (Mustonen 2006, 18-19.)

Herkman (2007, 36) on määritellyt kriittisen medialukutaidon seuraavalla tavalla. Hän tarkoittaa sillä uteliaisuutta, kyseenalaistavuutta, totuudellisuutta ja yhteiskunnallisuutta. Uteliaisuus näkyy kiinnostuksena maailmaa, ihmisiä ja ympäristöä kohtaan sekä kiinnostuksena erilaisia tapahtumia kohtaan. Kyseenalaistavuus tarkoittaa erilaisten tietojen ja uskomusten arviointia. Se tarkoittaa myös arkitiedon tiedostamista ja ennakkoluulojen hylkäämistä. Totuudellisuus tarkoittaa sitä, että henkilö pyrkii etsimään pintatiedon lisäksi syvempää tietoa eri asioista ja pyrkii ymmärtämään ristiriitaisiakin totuuksia. Yhteiskunnallisuus Herkmanin mukaan tarkoittaa sitä, että henkilö pyrkii näkemään eri intressejä tiedon ja toiminnan näkökulmasta, sekä taloudellisesti että poliittisesti. Lisäksi se tarkoittaa sitä, että henkilö pyrkii toimimaan tulevaisuutta ajatellen yhteisvastuullisesti. (Herkman 2007, 36.)

Suoranta (2003, 164-165) kirjoittaa kriittisen mediakasvatuksen tunnuspiirteistä seuraavasti. Ensimmäisenä tunnuspiirteenä on se, että panostetaan ja luotetaan oppijan uteliaisuuteen ja otetaan hänet mukaan informaation tulkintaan, tuottamiseen ja tehdään siitä osa opittavaa tietoa. Toiseksi rohkaistaan oppijaa yhdessä oppimaan opettajien kanssa uutta asiaa ja sen merkitystä. Nykyajan lapsilla ja nuorilla teknisten laitteiden käyttö on helppoa, kun taas joillekin opettajille teknisten laitteiden käyttö on pelottavaa tai epämiellyttävää. Opettajien mahdollisuus on myös kehittää omaa osaamistaan tutkivaan ja refleктоivaan suuntaan, niin että yhdessä oppiminen kehittyisi. (Suoranta 2003, 164-165.)

Kolmantena kriittisen mediakasvatuksen tunnuspiirteenä on se, että pyritään luomaan aktiivista keskustelua koulun ja eri yhteisöjen välillä. Esimerkiksi kirjasto, museot ja nuorisotalot ovat julkisia paikkoja, joissa voidaan keskustella kriittisesti eri tiedonlähteistä sekä niiden vaikutuksista. Neljäntenä tunnuspiirteenä on se, että pyritään ongelma- ja prosessikeskeiseen

oppimiseen yhteistoiminnallisesti ja erilaisella aktiivisella tekemisellä. Tämän tunnuspiirteen avulla tehdään erilaisia asioita käsillä ja keholla sekä lähestytään oppijan ja opettajan elämysmaailmaa erilaisten oppimisprosessien kautta. (Suoranta 2003, 165-166.)

Mediakulttuuri muokkaa vahvasti yksilön identiteettiä erilaisilla mediaympäristöillä ja -sisällöillä. Se vaikuttaa myös vahvasti lasten ajatuksiin, tunteisiin ja kokemuksiin. Kriittinen medialukutaito on siis entistä tärkeämpää. Kriittisyys voidaan nähdä kyseenalaistamisena. (Kupianinen & Sintonen 2009, 131-132.) Mediakasvatuksessa on tärkeää tukea kasvatettavan moraalista puolta, kuten oikeudenmukaisuuden tajua sekä empatian ja välittämisen kulttuuria. Voimaantumisen kokemuksen ja itsetuntemuksen kautta yksilön halu eettis-moraaliseen ajatteluun ja toimintaan kasvaa. Mediakulttuurissa toimija haluaa edistää yhteistä hyvää. Luova, omaehtoinen mediasisältöjen tuottaminen edistää eettisten perusteiden oppimista. Tuottaessaan yksilö pohtii miksi-kysymyksiä ja tekee valintoja eri vaihtoehtojen välillä. Tätä on tärkeää hyödyntää mediakasvatuksen pedagogisessa suunnittelussa. (Kupianinen & Sintonen 2009, 141.)

Lasten erilaisuus ja eri kehitysvaiheet on syytä pitää mielessä, kun tarkastellaan mediakasvatusta. Lapsia voidaan suojella median haitallisilta vaikutuksilta konkreettisin toimin. Turvataitoja voivat olla esimerkiksi keinot, joilla rajoitetaan lasten pääsy väkivallan ja seksin sivustoille, lasten käyttämän ajan ja käytön kohteiden seuraaminen sekä ikärajojen noudattaminen, kun lapsi pelaa tai katsoo elokuvia. Välittävän aikuisen läsnäolo kotona, päiväkodissa ja koulussa on ensiarvoisen tärkeää. Lisäksi turvallisen kasvuympäristön luominen on osa mediakasvatusta. (Herkman 2007, 11-12.)

Mediakasvatukseen liittyvät oleellisesti varhaiskasvatusikäisten turvataidot. Kun tiedostamme median riskit, pystymme suojelemaan lapsia median haitallisilta vaikutuksilta. Turvataitojen opettaminen lapsille on tärkeää. Kasvattajan on hyvä olla tietoinen myös lapsen median käytöstä kotona ja perheen omaa mediakulttuuria tulee kunnioittaa. Esimerkiksi vanhempainiloissa voi keskustella mediakasvatuksesta ja mahdollisesti luoda yhteisiä pelisääntöjä median käytöstä. Turvataitoja ovat myös seuraavat asiat. Se, että aikuinen tuntee lapsen katsoman median sisällön, median käytöstä luodaan yhteiset pelisäännöt, lapsi kertoo aikuiselle mediakokemuksistaan, kuvaohjelmien ja pelien ikäraajat ja sisältösymbolit tunnetaan ja niitä noudatetaan sekä se, että lapsi osaa sulkea mediavälineen, jos hän kohtaa pelottavaa tai epämiellyttävää aineistoa. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 17.)

3.6 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Yksi tärkeä kansalaistaito on tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (TVT-osaaminen). Lapset tarvitsevat tv-osaamista omassa arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on osa moniluku-,

media- ja opiskelutaitoja. Tvt-osaamista tuetaan kasvatuskumppanuudessa vanhempien kanssa lasten tvt-osaamisen edistämiseksi. (Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet 2016, 13.) Tvt-taidot yhdessä monilukutaidon kanssa muodostavat toimivan kokonaisuuden uuden opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi (Salomaa 2016, 141).

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen opetuksessa sisältää tutustumista erilaisiin tieto- ja viestintäteknologian välineisiin, palveluihin ja peleihin. Näiden avulla tuetaan lasten vuoro-vaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä kirjoitus- ja lukutaitoa. Tvt-osaamisen opettelussa ohjataan lasta omaksumaan turvalliset käyttötaidot. Taidot harjaantuvat, kun lapsi pääsee itse tuottamaan ja kokeilemaan omaa luovuuttaan ja yhteistoiminnan taitoja hyödyntäen. Riihimäen kaupungin henkilöstön osaaminen ja valmius varmistetaan täydennyskoulutuksella, ja erityisesti tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviin asioihin kiinnitetään huomiota. (Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet 2016, 13, 15.)

4 Mediakasvatus esiopetuksessa

Tässä luvussa käymme läpi mediakasvatuksen merkitystä esiopetuksessa. Uuden opetussuunnitelman pääpaino on lapsen osallistamisessa. Sillä tarkoitetaan, että lapsi saa vaikuttaa omilla valinnoillaan ja mielipiteillään esiopetuksessa käytettäviin pedagogisiin menetelmiin. Myös mediakasvatuksessa voidaan kuunnella lasta ja hyödyntää lapsen omia ideoita esimerkiksi mediavälineiden käytössä.

4.1 Uusi esiopetuksen opetussuunnitelma

Esiopetuksessa otetaan valtakunnallisesti käyttöön uusi esiopetuksen opetussuunnitelma syksyllä 2016. Tähän on valmistauduttu jo pitkän aikaa ja opetussuunnitelman käyttöönotto lisää työtä ja asennoitumista myös lastentarhanopettajilla. Mediakasvatus ei ole enää opetussuunnitelmassa oma osionsa vaan se kulkee läpi koko opetussuunnitelman jokaisessa erillisessä opetuskokonaisuudessa.

Riihimäen seudun esiopetuksen opetussuunnitelmaehdotuksessa on yhtenä osa-alueena oppimisympäristöt esiopetuksessa. Siellä on myös maininta, että esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan tieto- ja viestintäteknologiaa esiopetukseen soveltuvalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi lasten omat leikkikalut, tieto- ja viestintäteknologiset laitteet ja muut välineet voivat olla mukana opetuksessa, kun niiden käytöstä on sovittu huoltajien kanssa. (Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri 2016.)

4.2 Mediakasvatuksen mahdollisuudet esiopetuksessa

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsen kokonaisvaltaisesta oppimisesta, jossa yhdistyvät toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Esiopetuksessa tuetaan lapsen kehittymistä monilukutaidossa, jonka osa-alueet tukevat yksilön, ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen, yhteiskunnan, kansalaisuuden ja työelämän tärkeitä perustaitoja. Monilukutaito on tärkeä edellytys oppimiselle ja opiskelulle. Yksi monilukutaidon osa-alueista on medialukutaito. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 10.)

Esiopetuksessa kannustetaan lapsia tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä, joiden oleellisena välineenä ovat tieto- ja viestintäteknologia. Erilaisten tieto- ja viestintäteknologian välineiden, palveluiden ja pelien avulla tuetaan lasten oppimisen taitoja, vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaitoja. Itse kokeilemalla ja tuottamalla annetaan lapsille mahdollisuus käyttää luovuutta ja yhteistoiminnan taitoja. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12.)

Mediakasvatus näkyy lasten arjessa ja leikeissä koko ajan, ja mediakasvatuksen tavoitteiden sisäistäminen mahdollistaa kasvattajan tiedostamaan ja opettamaan mediakasvatuksellisia hetkiä (Kylmänen 2010, 9). On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten opettajat rakentavat opetussuunnitelman sisällön tukemaan uusia digitaalisia viestintätaitoja, jotka lähtevät lasten tarpeista, kiinnostuksen kohteista ja intohimosta (Vasquez & Felderman 2012, 1). Mediakasvatusta voi toteuttaa arjen tavallisissa hetkissä aivan samalla tavalla kuin esimerkiksi matemaattisia hetkiä sisällytetään vaikka ruokailutilanteeseen. Oleellista on, että kasvattaja tunnistaa hetket, joissa mediakasvatusta voi toteuttaa. Mediakasvatuksesta ei tarvitse tehdä isoa erillistä numeroa. Mediakasvatus on osa kasvatusa, josta kasvattaja on vastuussa. Lapsi tarvitsee rajoja, ohjausta ja tukea tulkitessaan jatkuvasti läsnä olevaa mediaympäristöään. Tavoitteena on opettaa lasta tulkitsemaan kriittisesti mediaviestimiä ja mediaympäristöä. (Kylmänen 2010, 9.)

Esiopetuksessa mediakasvatusta voidaan lähestyä eri suuntauksista käsin. Suuntauksia ovat esimerkiksi teknologiakasvatuksellinen näkökulma, yhteiskunta- ja kulttuurikriittinen näkökulma, suojelullinen näkökulma sekä ilmaisullinen ja taidekasvatuksellinen näkökulma. Esiopetuksessa on tarpeen hyödyntää jokaista näkökulmaa kasvatuksessa ja opetuksessa. (Kylmänen 2010, 9-10.)

Yhteiskunta- ja kulttuurikriittisestä näkökulmasta kasvattajan on tärkeää tiedostaa median taustalla olevat tekijät. Kuka mediaa tuottaa, miksi ja minkälaista yleisöä mediallylla haetaan. Miten media vaikuttaa yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Miten esimerkiksi lasten televisio-ohjelmilla haetaan taloudellista voittoa oheismateriaaleilla. Kun kasvattajalla on mediatajua, toi-

mii se mallina myös lapsille, vaikka lapset eivät kykenekään ymmärtämään taustatekijöitä samalla tavalla. Uutisiin voidaan paneutua lasten kanssa ja yhdessä tarkastella uutisjutun syntyä ja ymmärtää, että se on toimittajan tuottama kertomus, tarina. (Kylmänen 2010, 13.)

Media antaa lapselle paljon. Median vastaanottajana lapsi kokee eläytymistä, esteettistä elämystä, erilaisia kokemuksia ja tunteita sekä ymmärtämistä. Taidekasvatuksellisesta ja ilmaisullisesta näkökulmasta lapsi pystyy edellisten lisäksi myös ilmaisemaan itseään median avulla. Ilmaisukasvatus on tärkeä osa lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, sillä se tukee fyysistä, emotionaalista ja älyllistä kehitystä. Median ei tarvitse olla aina kehittävää tai opettavasta vaan se voi vastata rentoutumisen tai puhtaan nauttimisen tarpeisiin. Media auttaa purkamaan arkisia paineita. Medialla voidaan hakea tietoa ja nähdä mitä ympäristössä tapahtuu. Lisäksi media vaikuttaa identiteetin rakentumiseen, kun itseä peilataan mediassa esiintyviin hahmoihin. (Kylmänen 2010, 19-25.)

Mediakasvatus tukee myös tunnetaitojen oppimisessa. Lapsen kertoessa aikuiselle mediakokemuksistaan ja niiden herättämistä tunteista, oppii hän samalla tunnistamaan ja nimeämään tunteita. Lisäksi opitaan median erilaisia vaikutuksia vastaanottajiin. Esiopetuksessa mediaa tulkitaan ja tuotetaan yhteistyössä, jolloin lapsi oppii yhteistyötaitoja, toisten näkemysten kunnioittamista ja joustavuutta. (Kylmänen 2010, 10.)

4.2.1 Oppimiskäsitys ja laaja-alainen osaaminen

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty oppimiskäsitys. Sen mukaan lapset omaksuvat tietoja ja taitoa, kun he ovat vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, yhteisöjen ja erilaisten lähiympäristöjen kanssa. Oppiminen tapahtuu kokonaisvaltaisesti. Siinä ovat mukana toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oleellista oppimisessa on se, että lapsi pääsee itse toimimaan ja luottaa itseensä oppijana. Lapset voivat oppia esiopetuksessa leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla, tekemällä erilaisia työtehtäviä ja ilmaisemalla itseään esimerkiksi taiteen avulla. Oppimista edistävät ja innostavat myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uusi luova toiminta. Lähtökohta oppimiselle on lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. Uusilla opittavilla tiedoilla on tärkeää olla yhteys lapsen arkeen ja kokemusmaailmaan. Ohjatun toiminnan ja leikin avulla lapsi opettelee toimimaan yhdessä muiden lasten kanssa sekä asettamaan tavoitteita toiminnalleen. Lapsi opettelee yhteisön jäsenenä olemista ja lasta kuunnellaan, kuullaan, keskustellaan erilaisista asioista ja ohjataan ottamaan toiset huomioon. (Riihimäen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 11.)

Laaja-alainen osaaminen on toinen tärkeä käsite, joka on määritelty esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Se tarkoittaa tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon

muodostamaa kokonaisuutta. Lisäksi sillä tarkoitetaan kykyä käyttää tietoja ja taitoja erilaisissa tilanteissa. Laaja-alainen osaaminen alkaa kehittyä jo varhaislapsuudessa ja se jatkuu läpi elämän. Laaja-alainen osaaminen vahvistuu vähitellen opiskelussa, arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Kun ympäröivä maailma muuttuu, laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu. Esiopetuksen kaikessa toiminnassa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen kehittämisen tehtävä. Se edellyttää suunnitelmallista ja tavoitteellista työskentelyä, arviointia sekä esi- ja perusopetuksen yhteistyötä. Kun laaja-alainen osaaminen kehittyy, edistää se lapsen kasvua yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttavat erityisesti esiopetuksessa työskentely, se millaiseksi oppimisympäristöt rakennetaan ja miten lapsen oppimista ja hyvinvointi tuetaan. (Riihimäen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 11-12.)

Laaja-alaisen osaamisen erilaiset osa-alueet tukevat lapsen valmiutta elinikäiselle oppimiselle. Osa-alueita ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisuus, itsestä huolehtiminen ja arjentaidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Riihimäen kaupungin esiopetustyö perustuu kaupungin omaan arvoperustaan. Laaja-alaisen osaamisen keskeisenä oppimis- ja työskentelymenetelmänä toimii leikki. (Riihimäen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016, 12-15.)

4.2.2 Esiopettajan tehtävät ja oppimiskokonaisuudet

Esiopettajan tehtävänä on ohjata kokeilemaan erilaisia työtapoja ja tukea lasta osallistumaan arjen toimintaan aloitteellisuudessa ja vastuunotossa. Käytännössä toimintaa edistää muun muassa se, että lapset saavat olla miettimässä ja suunnittelemassa toimintaa ja tavoitteita, jotta he tietävät mitä heiltä odotetaan. Monipuolisten työtapojen avulla tarjotaan mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Esiopettaja tukee tätä onnistuneilla kokemuksilla ja kannustavalla palautteella, joka samalla vahvistaa myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on, että halu kokeilemiseen ja oppimiseen vahvistuisi sekä niin, että lapselle syntyy luottamus pystyvyyteen uuden oppimisessa. Riihimäen kaupungin näkökulma on, että aikuisten tehtävä on huolehtia erilaisten työtapojen käytöstä johdonmukaisesti ja suunnitelmallisesti. Näiden avulla lapsen osallisuus vahvistuu ja lapsi voi ennakoita esiopetuksessa tapahtuvaa toimintaa. (Monipuoliset työtavat 2016.)

Riihimäen seudun esiopetuksen opetussuunnitelmaehdotuksessa on opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet. Tässä käymme läpi eri osa-alueet mediakasvatuksen osalta. Ensimmäisessä kokonaisuudessa aiheena on ”ilmaisun monet muodot”. Tässä kokonaisuudessa tuetaan lasta oppimisedellytysten, sosiaalisten taitojen ja myönteisen minäkuvan vahvistumisessa. Lapsi kehittyy ympäröivän maailman jäsentämisessä tutkimalla, tulkitsemalla ja itseään ilmaisemalla ja ilmaisutaitoja harjoittelemalla. Esiopetuksessa on tehtävänä kehittää lapsen

Ilmaisutaitoja musiikillisesti ja kuvataiteellisesti, käsityötaitojen sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun perustaitojen avulla. Nämä tukevat myös monilukutaidon kehittymistä. Tavoitteena on harjoitella esimerkiksi kuvan tekemisen taitoja moniaistisesti maalamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Tuotoksia havainnoidaan yhdessä lapsen kanssa, tulkitaan niitä ja keskustellaan niiden merkityksestä. (Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet 2016.)

Toisessa kokonaisuudessa aiheena on ”kielen rikas maailma”. Tässä tuetaan esiopetusikäisen kielellisten taitojen kehittymistä kokonaisvaltaisesti, ja mennään kohti yksityiskohtaisia kielen rakenteiden ja muotojen havaitsemista. Pyritään tukemaan myös monilukutaidon kehittymistä tulkitsemalla ja tuottamalla erilaisia viestejä ja käyttämällä apuna erilaisia viestinnän välineitä. Tässä kokonaisuudessa pyritään vahvistamaan lapsen kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä, lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Tavoitteena on harjoitella kuuntelemista ja puhumista erilaisissa tilanteissa. Lisäksi harjoitellaan myös kertomaan, keskustelemaan ja ymmärtämään kuulemaansa sekä innostetaan tarinoiden tekemiseen ja harjoitellaan muun muassa sadutusta tai digitarinoiden tekemistä. Tuetaan lasta omien tekstien tuottamisessa tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen. Lasta ohjataan myös kynäotteessa ja näppäimistöjen käytössä. (Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet 2016.)

Kolmannessa kokonaisuudessa aiheena on ”minä ja meidän yhteisömme”. Elinpiiri laajenee lapsen kasvun myötä. Tässä kokonaisuudessa vahvistetaan lapsen ymmärrystä moninaisesta yhteiskunnastamme ja siinä toimimisesta. Tässä kokonaisuudessa tavoitteena on tutustua yhdessä lapsen kanssa mediaan ja kokeilla median tuottamista leikinomaisesti. Lisäksi tavoitteena on mediatarjonnan sisältöjen ja todenmukaisuuden pohtiminen yhdessä lapsen kanssa. Siinä voidaan myös tutustua lapsen oikeuksiin YK:n yleissopimuksen avulla. Eettinen kasvatus on myös osa ryhmän toimintaa. Erilaiset arjen ja käytännön tilanteet opettavat tunteita ja eettisiä valintoja. Median kertomuksia, kuten kehittäviä opetusohjelmia ja materiaaleja, voidaan hyödyntää sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen opettelussa. (Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet 2016.)

Neljännessä kokonaisuudessa aiheena on ”tutkin ja toimin ympäristössäni”. Erilaiset toimintaympäristöt tarjoavat erilaisia oppimismahdollisuuksia lapselle kokemusten, havaintojen ja toiminnan avulla. Näiden kautta lapselle kehittyy taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä, jotka kehittävät myös monilukutaitoa. Yhtenä vaihtoehtona esiopetuksessa on tutustua arjen teknologiaan. Siinä tavoitteena on ohjata lasta havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja kokeilemaan ja keksimään omia erilaisia ratkaisuja. Tavoitteena on tutustua tutkivaan työtapaan. Tutkivan työtavan opettelu rohkaisee tekemään johtopäätöksiä,

keksimään erilaisia vaihtoehtoja ja kokeilemaan niitä. Lisäksi harjoitellaan myös dokumentointia ja tuloksien esittämistä eri välineiden avulla. (Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet 2016.)

Viidennessä kokonaisuudessa aiheena on ”kasvan ja kehityksen”. Tässä kokonaisuudessa tuetaan lasta itsensä huolehtimisessa ja arjen taidoissa. Niitä lähestytään liikunnan, ruuan, kuluttajuuden, terveyden ja turvallisuuden lähtökohdista. Tavoitteena on, että lapsi saa tietoa turvallisuudesta, arvostavasta kohtelusta ja koskemattomuudesta. Lisäksi lasta tuetaan valmiuksien opettelussa muun muassa avun pyytämässä ja hankkimisessa sekä huolen kertomisessa. Lapsen kanssa harjoitellaan ikäkaudelle sopivaa tapaa toimia tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä. (Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet 2016.)

5 Taustakysely

Taustakysely nousi yhdeksi osaksi opinnäytetyötämme. Kuten Vilka ja Airaksinen (2003, 56-58) kuvaavat, kartoitimme kyselyn avulla opinnäytetyömme aiheesta relevanttia tietoa koulutustilaisuuden taustaksi ja selvitimme työelämän tarpeet opinnäytetyölle. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimus on yleensä väljempi ja suuntaa antava tieto riittää. Tutkimus tehdään tiedonhankintaa varten ja sitä käytetään omien päätelmien ja argumenttien tukena.

5.1 Kysely menetelmänä

Halusimme lähteä koulutustilaisuuden suunnittelussa liikkeelle selvittämällä kohderyhmän taustan ja tarpeet koulutuksen sisällölle. Päädyimme taustakyselyyn, koska kyselyn avulla saimme tietoa suoraan varhaiskasvattajilta ja he pääsivät itse vaikuttamaan koulutuksen sisältöön kertomalla siitä toiveita. Toikon ja Rantasen (2009, 90-91) mukaan kehittämistoiminnan prosessimaisuus toimii, kun työntekijät ja sidosryhmät vedetään mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon heti hankkeen alusta alkaen. Se lisää myös sitoutumista muutokseen.

Kyselytutkimuksen avulla on mahdollista kerätä tietoa vastaajien erilaisista toimintatavoista, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Kyselylomaketta täyttäessä vastaaja toimii omillaan, eikä haastattelija ole tilanteessa apuna. Kyselytutkimus on pääsääntöisesti määrällistä tutkimusta. Se sisältää mitattuja lukuja ja numeroita sekä sanallisia vastauksia. Kyselytutkimuksen sanalliset vastaukset ovat täydentäviä tietoja, ja usein niiden esittäminen numeroina olisi haasteellista. Sanallisia vastauksia on helpompi analysoida laadullisilla menetelmillä. Tärkeää on valita sopivat lähestymistavat ilmiölle, jota tutkii ja josta on kiinnostunut. (Vehkalahti 2014, 10, 12.)

Usein kyselytutkimuksessa mittaaminen tapahtuu kyselylomakkeella. Vastaaaja täyttää lomakkeen omatoimisesti. Näin ollen on hyvin tärkeää suunnitella lomake todella huolellisesti. Merkittävintä on lomakkeessa kysyä sisällöllisesti oikeita kysymyksiä ja mielekkäällä tavalla. Lomakkeeseen voi sisällyttää yksittäisiä kysymyksiä, jotka muodostavat osioita. Osiossa mitataan yhtä tiettyä asiaa. Osioissa on tärkeää, että ne ovat selkeitä, ytimekkäitä ja ymmärrettäviä. Osiot voivat olla avoimia tai suljettuja. Vastausvaihtoehdot ovat avoimissa osioissa vapaamuotoisia, kun taas suljetuissa osioissa ne on valmiiksi annettu. (Vehkalahti 2014, 20, 23-24.)

Kyselymme kysymyksissä lastentarhanopettajat arvioivat omia taitojaan ja toimintaa mediakasvatuksesta. Aihealueina olivat mediakasvatuksen käsitteiden osaaminen, mediavälineiden tuntemus ja tekninen osaaminen, lasten varhaisten valmiuksien edistäminen, lasten osallistaminen ja ohjaaminen sekä turvataidot. Lisäksi kysyimme toiveita koulutustilaisuuden suhteen. Tutkimuskysymyksemme olivat: Mikä on lastentarhanopettajien mediasuhde ennen koulutustilaisuutta? Minkä verran lastentarhanopettajat käyttävät mediavälineitä (tabletti, tietokone, älypuhelin)?

Luokittelun avulla päästään laadulliseen mittaustasoon. Vaihtoehdot voivat silti olla numeroina, jotka toimivat enemmänkin koodeina. Luokittelulla ei saada kovin tarkkoja mittauksia, joten ei kannata tyytyä pelkkään luokitteluun. Kysymyksiä laatiessa vastausvaihtoehdot on järjestettävä sisällöllisesti niin, että ensimmäisenä on yleisin vaihtoehto ja viimeisenä avoin vastauskohta, jos vaihtoehdot eivät riitä. Kyselylomakkeella voi olla myös kysymyksiä, joissa vastaaaja saa valita useamman vaihtoehdon tai jopa kaikki vastausvaihtoehdot. Mittaaminen on tällaisessa valintatehtävässä huomattavasti vaikeampaa. Vastaamisessa näkyy tuolloin vain se, että onko vastaaaja valinnut ja mitä eri vaihtoehtoja. (Vehkalahti 2014, 27-28.)

Järjestämisen avulla on puolestaan mahdollista saada mitattava sisältö johonkin mielekkäseen tasoon. Järjestäminen voi perustua vaihtoehtojen sisältöön ja järjestysasteikkoon. Vastaaajaa voidaan pyytää laittamaan vaihtoehdot esimerkiksi paremmuusjärjestykseen. Järjestysasteikossa on merkityksellistä, että järjestys pätee. Esimerkiksi vastausvaihtoehtojen alkupäässä välit voivat olla selkeämmät kuin loppupäässä. (Vehkalahti 2014, 30-31.)

Mittaamisen avulla tehdään varsinaista numeerista mittausta. Se on tarkempaa ja kattaa paremmin sen, mitä luokittelu ja järjestäminen eivät kata. Likertin asteikko on yleinen kyselytutkimuksen mittaustapa, jolla voidaan muun muassa tehdä asennemittaukset. Likertin asteikossa käytetään useimmiten viisiportaista asteikkoa. Tärkeää onkin, että kyselylomakkeessa käytetty asteikko muodostaa selkeän jatkumon ääripäästä toiseen. Esimerkiksi vastausvaihtoehdot ”täysin samaa mieltä” tai ”täysin eri mieltä” ovat tyypilliset ääripäät. Likertin

asteikolla keskimäinen vaihtoehto on neutraali eli vastausvaihtoehtona tässä voi olla esimerkiksi ”ei samaa eikä eri mieltä”. (Vehkalahti 2014, 34-35.)

Kyselylomakkeen kysymykset saattavat herättää yllätyksellisiä ajatuskuvioita. Siksi on syytä testata kyselylomake etukäteen, sen kokonaistoimivuuden kannalta. Testaukseen on kehitetty useita vaihtoehtoja ja yksi niistä on asiantuntijaraadin suorittama lomakearviointi. Tämä on nopea menetelmä, jossa käydään läpi sisältökysymykset, käyttäytymistieteelliset ratkaisut ja tietoteknilliset osiot. Asiantuntijaraadin käytyä läpi kyselylomake, saattaa ilmetä muutostarpeita esimerkiksi rakenteen tai yksittäisten kysymysten kohdalla. (Pahkinen 2012, 219-220.) Esitestasimme taustakyselyn henkilöllä, joka on työskennellyt päiväkodissa. Halusimme, että hän toimii kokeiluvastaajana, jotta näimme, onko lomake toimiva. Saimme palautetta muutamien kysymyksen ymmärrettävyydestä ja tarkensimme niitä. Pääsääntöisesti kysymykset pysyivät samoina.

Kyselytutkimuksen tutkimusaineisto kerätään perinteisesti paperisella versiolla tai sähköisellä kyselyllä esimerkiksi sähköpostin välityksellä. Tärkeää on ryhtyä aineistonkeruuseen vasta sitten, kun tutkimusongelma on täsmentynyt. Näin saadaan tietoa siitä, mihin kysymykseen pyritään löytämään vastaus. Ennen kysymysten laadintaa ja mittauksen suunnittelua on syytä perehtyä aiheeseen ja sen teoriaan tarkemmin. Tällä tavalla perehdytään etukäteen ilmiön keskeisiin käsitteisiin ja päästään lähemmäksi mittareiden luomista. (Valli 2015, 84-85.)

Lähetimme sähköpostilla linkin e-lomakekyselyymme noin kahdellekymmenelle lastentarhanopettajalle. Vastauksia saimme vain viisi. Analysointi toteutettiin käsin tulkimiehenkirjanpidolla. Tarkoitus oli analysoida vastaukset Windows Excel -ohjelmalla, mutta päädyimme paperinä-menettelämään, koska vastauksia tuli niin vähän. Totesimme jälkikäteen, että kyselyn toteutuksen ajankohta oli huono huhti- ja toukokuun aikana, koska lastentarhanopettajilla on keväällä erittäin kiireistä aikaa kevätjuhlien, kouluun siirtyvien oppilaiden palaverien ja varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen vuoksi.

Mittauksen luotettavuus ei ole aina kovin selkeää. Luotettavuuteen vaikuttavat sisällölliset, tilastolliset, kulttuuriset, kielelliset ja tekniset seikat. Mittaaminen on ainutkertaista. Jos on tehty huonosti mitattuja osioita, ei niitä voida parantaa jälkikäteen. Laatuun voidaan kuitenkin vaikuttaa, ja näin ollen asiantuntijoiden neuvoja ja vinkkejä voi kysyä jo kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa. (Vehkalahti 2014, 40.) Pahkinen (2012, 174) kirjoittaa, että luotettavuutta heikentäviä tekijöitä ovat vastauskato ja mittavirheet. Mikäli havaintoja on liian vähän, syntyy vastauskato, joka merkitsee sitä, ettei saada riittävästi tietoa poimitusta otoksesta.

5.2 Tulokset

Taustakyselyn vastausten pohjalta analysoimme, että kyselyimme vastanneet lastentarhanopettajat tietävät kohtuullisen kattavasti mediakasvatuksen sisällöistä. Yksi vastaaja painottaa myös mediavälineiden merkitystä eikä varsinaisesti itse sisältöä tai mediakulttuuria. Kun kysyimme Riihimäen kaupungin mediakasvatuksen toteutuksesta käytännössä, korostui erityisesti se, että esiopetuksessa on huonosti mediavälineitä saatavilla. Kaksi vastaajista ei mielestään toteuta juurikaan mediakasvatusta ja kolme vastaajista toteuttaa eri tavoin. Lisäksi lasten kanssa työskennellessä mediavälineitä käytetään vähän medialaitteiden huonon saatavuuden takia.

Mediakasvatukseen liittyvissä kysymyksissä ilmeni, että kaikki vastaajat tuntevat mediakasvatuksen käsitteitä ja mediavälineitä jonkin verran. Mediavälineet ovat pääsääntöisesti tuttuja kaikille kyselyyn vastanneille. Erilaisia tabletin, älypuhelimien tai tietokoneen sovelluksia ja ohjelmia kyselyyn vastanneet lastentarhanopettajat osaavat käyttää hyvin. Kaikki vastanneet osaavat hakea tietoa netistä hyvin. Lisäksi vastausten mukaan lastentarhanopettajat osaavat opastaa lapsia mediavälineiden käytössä.

Medialukutaito oli lastentarhanopettajille selkeästi käsitteenä ja osaamisalueena tuntemattomampi. Mediavälineiden sisältöjen tulkinnassa yksi ilmoitti, ettei osaa tukea lasta laisinkaan, mutta muut osasivat ainakin jonkin verran. Kaksi vastaajista ilmaisi, etteivät he osaa tukea lasta mediaviestien toteuttamisessa, mutta muut osasivat jonkin verran. Vastausten mukaan kriittisten mediasisältöjen tulkinnassa lastentarhanopettajat osaavat ohjata lasta pääsääntöisesti hyvin.

Varhaisten valmiuksien edistämässä lasta osataan tukea faktan ja fiktion erottamisessa. Erilaisten medioiden tukemista lastentarhanopettajat osaavat vastausten perusteella tehdä jonkin verran. Lastentarhanopettajilla on hyvin hallussa lasten ikätasoon soveltuvat mediat.

Suurin osa lastentarhanopettajista kertoivat rohkaisevansa lasta mediavälineiden käytössä. He eivät kuitenkaan juurikaan tartu lasten ideoihin, jotka liittyvät median käyttöön. Näin ollen lapsen uteliaisuudelle ja tutkimiselle ei anneta riittävästi tilaa. Kaikki vastanneet kasvattajat ohjaavat tarvittaessa lasta median käytössä. Lastentarhanopettajat hyödyntävät mediaa yhteistyö- ja sosiaalisten taitojen opettelussa.

Turvataidot vastausten perusteella näyttävät olevan vastanneille lastentarhanopettajille tärkeämpiä. Kaikki vastaajista kertoivat olevansa läsnä tilanteissa, joissa käytetään mediavälineitä. He myös kertoivat keskustelevansa median käytöstä ja sisällöstä sekä osaavansa arvioida mediasisällön sopivuuden lapselle.

Kyselyssä kysimme myös lastentarhanopettajien mielipidettä mediakasvatuksen tärkeimmistä aihealueista. Tärkeimmiksi mediakasvatuksessa koettiin medialukutaito ja turvataidot. Toiseksi tärkeimmäksi nousi mediavälineiden käyttötaidot sekä kolmanneksi lasten oman toimijuuden tukeminen ja varhaisten valmiuksien edistäminen. Vähiten tärkeäksi koettiin itseilmaisu. Vastaajien toive koulutustilaisuuden suhteen oli pääasiassa tiedon lisääminen ja käytännön vinkkien saaminen.

5.3 Johtopäätökset

Kyselyn vastausten perusteella totesimme, että turvataitoja ei tarvitse juurikaan painottaa koulutustilaisuudessa. Vastausten perusteella voi todeta, että lastentarhanopettajilla on tarve saada lisätietoa medialukutaidosta. Tätä halusimme painottaa koulutustilaisuudessa. Lisäksi mediakasvatuksen käsitteitä ja se mitä mediakasvatus pitää sisällään halusimme tarkentaa myös. Pajojen myötä lastentarhanopettajat saivat lisävinkkejä käytännön työhön, kun toteuttavat mediakasvatusta esiopetuksessa.

Kyselyn vastaukset tukivat alkuperäistä suunnitelmaamme. On ihailtavaa, että vastaajille erityisesti turvataidot ja niiden merkitys ovat tärkeitä. Toisaalta mediavälineiden huono saatavuus ei ole antanut vielä tilaa mediakasvatuksen toteuttamiseen riittävän hyvin, ja se kävi myös ilmi vastauksissa. Uskomme, että huonon mediavälineiden saatavuuden vuoksi esiopetuksessa olevat lapset eivät lastentarhanopettajien vastausten perusteella ole saaneet riittävästi tilaa luonnolliselle uteliaisuudelle ja tutkimiselle. Tähän asiaan on kyllä tulossa jatkossa muutos, koska lähivuosina Riihimäen kaupungin kaikissa esiopetusryhmissä tulee olemaan käytössä tabletit.

Vastaajien innostuvuus mediakasvatusta kohtaan ei juurikaan käynyt ilmi vastausten perusteella. Kuitenkin se kävi selkeästi ilmi, että kaikki tieto mediakasvatuksesta on tervetullutta. Vastaajat kertoivat myös, että heillä on vähän koulutuskokemusta mediakasvatuksesta. Tämän vuoksi koemme, että syksyllä 2016 käyttöön otettavan uuden opetussuunnitelman ja tulevien vuosien saatossa paremman tablettien saatavuuden vuoksi mediakoulutustilaisuus on ajankohtainen ja toivottavasti hyödyllinen koulutustilaisuuteen osallistuville. Toivottavasti myös osallistujat voivat jakaa tietoa eteenpäin ja näin työyhteisöjen työntekijät voivat myös hyötyä koulutustilaisuuden annista.

6 Koulutustilaisuus

Koulutustilaisuus oli opinnäytetyömme kehittämistehtävän tavoite. Lähdimme koulutustilaisuuden suunnittelussa liikkeelle taustakyselyn vastauksista. Sen jälkeen pohdimme koulutustilaisuutta Kulmakivet-menetelmän avulla, jonka jälkeen suunnittelimme tilaisuuden sisällön

yksityiskohtaisesti aikuiskasvatuksen teoriaa hyödyntäen. Suunnitteluvaiheen jälkeen kuvaamme koulutuksen toteutumisen ja siitä saatua palautetta. Lopuksi arvioimme tavoitteiden toteutumista.

6.1 Koulutustilaisuuden suunnittelu

Kun koulutustilaisuutta lähdetään suunnittelemaan, on aluksi hyvä miettiä, miten osallistujat saadaan motivoitua koulutuksessa olevan aiheen sisältöön. Motivoituneet osallistujat innostuvat paremmin uudesta tiedosta. Kutsut tulee laatia huolellisesti ja kattamaan kaiken oleellisen tiedon sekä lähettää ne osallistujille hyvissä ajoin. Jos koulutustilaisuus pidetään parin kanssa, sovitaan käytännön etukäteisjärjestelyistä yksityiskohtaisesti. Huomioitavia asioita ovat eri vastualueiden jakaminen kirjoittamisen, valmistelujen ja esiintymisen suhteen, koulutuspaikan järjestäjään yhteydessä olevan henkilön valitseminen sekä vastualueet paikan päällä. (Valvio & Parviainen 2013, 11-15.)

Huolellinen taustatyö ennen koulutustilaisuutta varmistaa, että esitys onnistuu ja yllättävätkin tilanteet hallitaan. Kouluttajan positiivinen ja innostunut asenne näkyy myös kuulijoille. Hyvä kouluttaja on aito, avoin, rehellinen ja luonnollinen. Lisäksi kouluttajan tulee huolehtia teknisestä valmistautumisesta. Laitteet on hyvä tarkistaa hyvissä ajoin, samoin muut materiaalit. (Valvio & Parviainen 2013, 25-26.)

Koulutuksen tavoitteet määrittävät koulutuksen sisällön ja mahdolliset tehtävät. Tavoitteet laaditaan oppimisen näkökulmasta; mitä hyötyä koulutuksesta on osallistujille. Tavoitteet on hyvä pitää mielessä koko tilaisuuden suunnittelun ajan. Osallistujien on helpompi antaa palautetta, kun koulutus on suunniteltu osallistujien oppimisen näkökulmasta. On hyvä miettiä, mitä osallistujille halutaan opettaa, mitkä tehtävät ovat oppimisen kannalta relevantteja ja miten ne kannattaa teettää sekä mitä osallistujille jää tilaisuudesta mieleen. (Valvio & Parviainen 2013, 29-30.)

Kouluttajan on tunnettava koulutettava aihe ja omat näkemykset läpikotaisin. Koulutustilaisuus rakentuu, kuten Freudin jäävuoriteoria. Jäävuoren huipulla vedenpinnan yläpuolella on ihmismielen tietoinen osa, joka on 10 prosenttia mielestä ja vedenpinnan alapuolella taas ihmisen tiedostamaton alue, joka on 90 prosenttia mielestä. Kouluttajan on tunnettava aihe niin hyvin, että myös tiedostamaton osa tietää sen. Kun osallistujat esittävät aiheesta kysymyksiä, tulee tiedostamaton alue käyttöön. Kun koulutukseen valmistaudutaan hyvin ja ajoissa keräämällä ja rakentamalla tietovarastoa aiheesta laajasti, on kouluttajalla hyvä asiantuntijuus aiheesta. Esitystä suunniteltaessa on hyvä miettiä sisältö sellaiseksi, että osallistujat pystyvät muistamaan siitä kokonaisuuksia. Esityksen ei tarvitse sisältää kaikkea mahdollista tietoa aiheesta, vaan olennaista on, mitä tietoa jaetaan. Luentomateriaali on hyvä olla

monenlaisessa muodossa. Luentomoniste voi sisältää teoriaa, harjoituksia, muistilistoja, tehtäviä ja erilaisia vinkkejä. (Valvio & Parviainen 2013, 31-37.)

6.1.1 Aikuiskasvatus

Koulutustilaisuuden suunnitteluvaiheessa perehdyimme koulutustilaisuuden järjestämisen teorian lisäksi aikuiskasvatuksen teoriaan, jotta ymmärsimme paremmin, miten uusi tieto rakentuu aikuisen oppimisprosessissa ja pystyimme hyödyntämään sitä luennossa jakamamme tiedon suunnittelussa. Otimme aikuiskasvatuksen huomioon luennon sisällön suunnittelussa, tiedon jakamisen tavoissa ja koulutustilaisuuden rakenteen suunnittelussa.

Kehityspsykologiassa on herätty viime vuosikymmeninä optimistisempaan ajattelutapaan aikuisen kognitiivisesta kehityksestä. Aikuisen on muutettava ja muokattava omia tottumuksiinsa kehityksen eteenpäin viemiseksi. Omia toimintamuotoja muutettaessa tulevaa ei voida vielä ymmärtää jo olemassa olevan tiedon avulla ja se voi näyttäytyä vakautta horjuttavana tekijänä aikuiselle. Muutoksessa tarvitaan siis joustavuutta, poistumista mukavuusalueelta ja rohkeutta myöntää, että ei tiedä. Postformaalin ajattelun mukaan aikuisen ajattelu voidaan jakaa ehdottomaan ajatteluun, suhteelliseen ajatteluun ja yhdistävään ajatteluun. Ajattelua kehitettäessä aikuinen muodostaa käsityksiä ehdottomien totuuksien ja suhteellisen ajattelun avulla, joiden lisäksi yhdistävä ajattelu huomioi useita eri näkökulmia ja yhdistää niitä. (Kallio 2014, 21-24.)

Puhutaan elinikäisestä oppimisesta, elämänlaajuisesta oppimisesta ja oppimisyhteiskunnasta, jotka ovat laajoja käsitteitä. Ne käsittävät elinikäisen kasvatuksen ja jatkuvan koulutuksen. Nykyään koulutuksen ja opetuksen sijaan puhutaan oppimisesta, jolloin vastuu siirretään oppijalle. Oppimista voidaan kuvata miellyttävänä tai epämiellyttävänä tapahtumana. Epämiellyttävä oppiminen on pakonomaista ja ulkopuolelta tulevaa. Miellyttävä oppiminen taas perustuu oppijan omaan mielenkiintoon, uteliaisuuteen ja kokemusten keräämiseen. Se on vapaaehtoista, yleissivistävää tai esimerkiksi ammatillista, jonka lisäksi se on merkityksellistä oppijan elämäkululle. (Kauppila & Vanhalakka-Ruoho 2008, 69-70.)

Elämäkulun oppimisesta puhuttaessa ihminen nähdään moniulotteisena oppijana, joka tuo elämäalueidensa tehtävät, roolit ja kokemukset oppimistilanteeseen. Koulutuksessa ihminen saatetaan helposti nähdä yksipuolisesti kognitiivisena ja sopeutuvana ”koneena”. Sen sijaan ihminen tulisi nähdä kokevana, ajattelevana, tuntevana ja tahtovana toimijana, jolloin oppiminen voidaan muotoilla miellyttäväksi prosessiksi. (Vanhakkala-Ruoho & Kauppila 2008, 129.)

Henkilöstökoulutuksella vastataan yhteiskunnan muutosten ilmiöihin. Nykypäivän verkostoyhteiskunnassa oppiminen voidaan nähdä työn uutena muotona. Nykypäivänä aikuisdidaktiikkaa kuvaavat konstruktiivinen ja osin humanistinen oppimiskäsitys. Tiedon jakaminen oppimisen

lähtökohtana rakentuu hiljaisesta ja näkyvästä tiedosta. Hiljainen tieto jaetaan ja tehdään näkyväksi. Oppimisympäristö nähdään myös tärkeänä. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteita ovat sitoutuminen oppimisen kohteeseen ja tavoitteeseen, sosiaalinen kasvu, halu kehittymiseen ja vastaaminen omasta oppimisesta. Aikuiskoulutuksen pedagogisena pohjana voidaan nähdä teoria kokemuksellisesta oppimisesta. Oppijan omakohtaisen oppimisen lisäksi korostetaan tutkivaa asennetta, yhdessä oppimista ja dialogisuutta. Suorittavan oppimisen sijaan korostetaan omakohtaisia kokemuksia oppimisessa ja vastuuta oppimisesta. Tutkivalla oppimisasenteella oppija tiedostaa työtapojaan sekä on avoin ja kriittinen. (Korhonen 2014, 145, 148-150.)

6.1.2 Kulmakivet-menetelmä

Koulutustilaisuuden suunnitelmassa hyödynsimme Kulmakivet-menetelmää, jonka avulla on helppo hahmottaa tilaisuutemme aiheen keskeisimmät pääasiat. Valvio ja Parviainen (2013, 77-78) kertovat Kulmakivet-menetelmän koostuvan neljästä kulmakivistä, joita ovat oma mielipide, kuulijat, edut ja toiminta. Menetelmässä kootaan jokaisen kohdan alle mieleen tulevia asioita omasta aiheesta. Tukisanalista on esityksen punainen lanka. Kulmakivet-menetelmällä mietitään esitettävän aiheen pääkohdat, jonka jälkeen kirjoitetaan varsinainen teksti. (Valvio & Parviainen 2013, 77-78.)

Omassa mielipiteessä listataan omasta mielestä tärkeimmät asiat aiheesta pienille paperilapuille, joista kootaan mind map. Tärkeimmistä asioista nousi kaksi teemaa. Ensimmäinen teema on mediakasvatuksen teoriaosuus, joka sisältää mediakasvatuksen keskeisimmät käsitteet. Toinen teema painottuu mediakasvatuksen käytäntöön esiopetuksessa, jonka linkitimme uuteen esiopetussuunnitelmaan. Toisena kulmakivenä mietitään esityksemme yleisöä. Millaisille kuulijoille koulutus pidetään ja minkälaisia kysymyksiä he saattavat meille esittää. Näin varmistetaan, että esitys kohdistuu juuri osallistujiin. (Valvio & Parviainen 2013, 79.)

Tiesimme, että kuulijamme ovat esiopetuksen lastentarhanopettajia ja päiväkodin johtajia. Ajattelimme, että osallistujilla olisi todennäköisesti eritasoinen tieto- ja taitotaso mediakasvatuksesta, koska koulutukseen ilmoittautuneita oli ainakin kuusitoista. Heillä oli todennäköisesti myös erilaisia asenteita mediakasvatusta kohtaan, esimerkiksi kiinnostunut, avoin, varauksellinen tai kielteinen asenne. Teettämämme kyselytutkimus esiopetuksen kasvattajille avasi myös jonkin verran työntekijöiden tieto- ja taitotasoa sekä asenteita mediakasvatusta kohtaan. Kysely on analysoitu tarkemmin kohdassa 5.2.

Miettiessämme kuulijoiden mahdollisia kysymyksiä aiheestamme, nousi keskeisimmäksi kysymykseksi medialaitteiden huono saatavuus. Kuulijat saattaisivat kyseenalaistaa mediakasvatuksen tärkeyden tai mahdollisuudet, koska esiopetusryhmissä ei ole riittävästi teknologisia

mediavälineitä. Kuten Valvio ja Parviainen (2013, 79) kehottavat miettimme vastaväitteitä valmiiksi kysymykseen. Selvitimme, että Riihimäen esiopetusryhmiä oli kymmenen. Syksyyn 2016 mennessä tabletteja oli käytössä neljässä eri esiopetusryhmässä ja lisäksi erityisvarhaiskasvatuksessa. Vuoden 2017 aikana jäljellä oleviin Riihimäen esiopetusryhmiin hankitaan 5-6 tablettia. Panostus medialaitteisiin kertoo, että Riihimäen kaupunki haluaa edistää mediakasvatusta esiopetusryhmissään merkittävästi. Lisäksi mediakasvatusta voi toteuttaa hyvin ilman teknologisia laitteita perinteisen median parissa, johon esiopetusryhmissä on jo tarvittavat välineet.

Kolmannessa kulmakivessä listataan kuulijoiden saamia etuja esityksestämme eli miksi koulutuksemme on osallistujille tarpeellinen (Valvio & Parviainen 2013, 79). Eduiksi nousi kolme pääkohtaa: kuulijat saavat ajankohtaista tietoa mediakasvatuksen tavoitteista, kuulijat saavat selkeän ja esiopetukseen räätälöidyn kokonaisuuden mediakasvatuksesta ja kuulijat saavat käytännön vinkkejä mediakasvatuksen toteuttamisesta esiopetuksessa.

Neljäs kulmakiivi koostuu toiminnasta. Minkälaista toimintaa haluamme kuulijoiden tekevän koulutustilaisuuden jälkeen. (Valvio & Parviainen 2013, 80.) Toivoimme, että kuulijat innostuisivat mediakasvatuksesta ja hyödyntäisivät jakamaamme tietoa, pajoista saatua kokemusta ja linkkilistaa aiheesta hakien tarvittaessa myös lisätietoa mediakasvatuksesta. Toivoimme heidän pohtivan mediakasvatuksen tärkeyttä ja omaa suhdetta siihen. Toivoimme osallistujien sisällyttävän mediakasvatuksellisia hetkiä esiopetuksen arkeen ja hyödyntävän antamaamme materiaalia pedagogiseen suunnitteluun. Mielestämme oli myös tärkeää, että kasvattajat nauttivat medioista lasten kanssa.

6.1.3 Koulutuksen sisältö

Kulmakivien jälkeen suunnittelimme esityksemme Valvion ja Parviaisen (2013, 76-101) esittämän alku-keskivaihe-päätös -rakenteen mukaisesti. Esityksen rakenne tulee miettiä huolellisesti. Alussa herätetään kuulijoiden mielenkiinto, keskivaiheessa täydennetään kuulijoiden tietoa ja päätösvaiheessa toistetaan sanoman keskeisin asia ja lopetetaan esitys. Vakuuttavalla aloituksella saadaan kuulijoiden huomio herätettyä. Ensimmäisten neljän minuutin aikana voitetaan kuulijoiden luottamus. Mielenkiinnon herättäviä keinoja on hyvä miettiä huolella etukäteen, jotta kuulijat saadaan motivoitua tilanteeseen. Muita tärkeitä asioita esityksen laatimisessa ovat lyhyet kertomukset, kokemukset ja esimerkit, lainaukset jonkun toisen sanomasta, vertaukset, kuvalliset esitykset ja vahva päätös.

Koulutustilaisuuden aikataulu oli rakentunut jo kutsua tehtäessä. Alkuun oli luento mediakasvatuksen mahdollisuuksista esiopetuksessa, jonka jälkeen oli kahvitauko. Tämän jälkeen oli kaksi työpajaa, jonka jälkeen oli koulutustilaisuuden yhteinen lopetus. Luentomme alkua

suunnitellessa haastattelimme esikouluikäisiä lapsia alkukevennystä varten. Halusimme luentomme alussa tuoda esille lasten omia näkemyksiä mediakasvatuksesta, esiopetuksesta ja tablettista. Haastattelukysymykset olivat: Mikä on mediakasvatus? Mikä on esiopetus? Ja mikä on tabletti? Nauhoitimme lasten vastaukset itsellemme muistiin. Valvion ja Parviaisen (2013, 84) mukaan oma kokemus luennon aiheesta tai ajatuksia stimuloiva kysymys ovat mahdollisia vaihtoehtoja koulutustilaisuuden alkuun.

Rakensimme luentomme teoreettisen sisällön keräämämme teoreettisen viitekehyksen pohjalta ja teimme siitä Powerpoint-esityksen. Suunnittelimme luento-osuuteen kuulijoiden aktivoimiseksi myös toiminnallisia Mediapöffe-tehtäviä, joita keräsimme erilaisista mediakasvatuksen oppimateriaaleista. Lisäksi suunnittelimme kaksi työpajaa. Olimme tutustuneet Aparaattisaari-peliin Varhaiskasvatusmessuilla ja olimme heti sen nähtyämme sitä mieltä, että se sopisi todella hyvin työpajaksemme. Otimme yhteyttä Aparaattisaari-pelin edustajaan ja sovimme työpajasta.

Aparaattisaari-peli on tuotettu Opetus- ja kulttuuriministeriön avustamassa, Helsingin kaupunginkirjaston Yleisten kirjastojen keskuskirjaston hankkeessa ja lisäksi se on tuotettu yhteistyössä Helsingin varhaiskasvatusviraston kanssa. Aparaattisaari on tarinallinen oppimisympäristö ja se harjoittaa lapsen medialukutaitoa ja tieto- ja viestintäteknologisia taitoja tukien vuonna 2016 syksyllä voimaan tulevaa Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita. Peliin liittyy myös toiminnallisia tuokioita, joiden avulla teemoissa päästään syvemmälle. (Aparaattisaari 2016.)

Toiseen työpajaan halusimme asiantuntijan esittelemään tablettia mediavälineenä. Halusimme juuri tabletin, koska Riihimäki on lisäämässä merkittävästi niiden määrää esiopetusryhmissä. Lisäksi tabletti on paljon lapsilla käytössä nykypäivänä, mutta monet aikuiset voivat kokea sen vieraaksi. Olimme tavanneet opinnäytetyöprosessin alussa Riihimäen kaupungin erityislastentarhanopettajan, joka käyttää tabletteja paljon esiopetuksessa ja sovimme hänen kanssaan toisesta työpajasta. Hän laati suunnitelman työpajastaan (liite 5). Olimme yhteydessä myös Kansalliseen audiovisuaaliseen instituuttiin Mediakartan tuntijat -oppimateriaalin mahdollisesta pajasta, mutta he eivät päässeet mukaan koulutustilaisuuden pajan pitämiseen.

Lopuksi teimme varasuunnitelmat luennon ja työpajojen kohdille. Luennon varasuunnitelmana toisen meistä sairastuessa toinen pitäisi koko luennon. Tämän vuoksi meistä kumpikin oli painunut koko luennon sisältöön ja varautunut pitämään sen yksin. Varmistimme työpajojen pitäjille varahenkilöt mahdollisten esteiden varalle.

Suunnittelimme myös tapaamme esiintyä koulutustilaisuudessa, erityisesti luennon aikana. Valvio ja Parviainen (2013, 43-56.) kuvaavat, että esiintyjän hallittu olemus luo

luotettavuutta kuulijoihin. Äänenkäyttö, pukeutuminen, katsekontakti, ulkoinen olemus, liikkuminen ja asento ovat osa esiintymistä. Katsekontakti tulee luoda tasapuolisesti koko yleisöön. Katsekontaktin avulla luodaan lämmintä tunnelmaa ja uskottavuutta esitykselle. Kouluttaja voi hyödyntää tilannekohtaisesti erilaisia katsekontakteja. Virkakatse kohdistuu silmien ja otsan rajaamaan kolmioon. Sosiaalinen katse kohdistuu koko kasvoihin eli suun ja silmien alueelle. Intiimillä katseella taas katsotaan ihmistä laajemmin. Sanatonta viestintää ajatellessa on hyvä muistaa, että ilmeillä, eleillä ja äänenpainoilla on suurempi merkitys kuin itse sanoilla. Sanatonta viestintää kannattaa hyödyntää esityksen tukena. (Valvio & Parviainen 2013, 43-56.)

6.2 Koulutustilaisuuden toteutus

Koulutustilaisuuspäivän aamuna menimme Riihimäen kaupungin Uramon koululle hyvissä ajoin. Valmistelimme tilaisuutta tulostamalla osallistujille palautelomakkeet ja muut tarvittavat materiaalit. Powerpoint-esitykset oli myös tulostettu jokaiselle osallistujalle muistiinpanoja varten. Asettelimme materiaalit koulutustilaan ja varmistimme vielä, että kaikilla oli istumapaikat. Etuseinään kiinnitimme kollaasin erilaisista mediakuvista liittyen lasten maailmaan ja luokan edustalle kokosimme materiaalipöydän mediakasvatuksesta. Pöydällä oli sekä paikan päällä tutustuttavaa materiaalia, että mukaan otettavia lehtisiä. Kati oli tulostanut ja laminoinut sovelluksella käsitellyjä valokuvia, joista tehtiin kokoelma pöydälle.

Huolehdimme myös tarjoilut kuntoon ja varmistimme, että pajojen asiantuntijat olivat varmasti tulossa paikalle. Mietimme tilan edessä meille sopivat esiintymispaikat, jotta kaikki osallistujat tulisivat huomioiduiksi. Lisäksi tarkistimme teknisten apuvälineiden toimivuuden ja laitoimme Powerpoint-esityksemme valmiiksi. Powerpoint-esityksen ensimmäisellä dialla oli ajatuksia median läsnäolosta lapsen arjessa ja se oli esillä osallistujien saapuessa paikalle. Dian oli ajatus herättää ajatuksia jo heti alkuun aiheestamme.

Osallistujat saapuivat ajoissa. Toinen meistä meni Aparaattisaari-työpajan pitäjää alaovelle vastaan ja ohjasi samalla saapuvia osallistujia koulutustilaan. Toinen meistä toivotti saapujat tervetulleiksi koulutustilassa ja antoi heille nimilaput. Pääsimme aloittamaan Mediakasvatuksen mahdollisuudet esiopetustyössä -luennon aikataulussa. Alkuun esittelimme itsemme ja toivotimme osallistujat tervetulleiksi. Kävimme läpi päivän aikataulun, jonka jälkeen alustimme aihetta käymällä läpi 6-vuotiaiden lasten haastatteluvastauksilla. Se herätti hilpeyttä osallistujissa ja kevensi tunnelmaa niin kuin olimme toivoneetkin. Tämän jälkeen Kati kertoi oppinäytetyömme taustaa ja tavoitteet.

Sitten oli ensimmäisen Mediapöffe-tehtävän vuoro. Kati pohjusti tehtävien ajatuksen ja kertoi ensimmäisen tehtävän lähteestä, joka oli Mediakartan tuntijat. Oppimateriaali käsittelee tun-

teita ja mediaa. Kati luki otteen materiaalin mukaansatempaavasta lapsille suunnatusta tarinasta ja jakoi osallistujille siihen kuuluvan väritystehtävän medialaitteista. Kuvaa sai värittää luennon aikana tai ottaa itselleen mukaan.

Seuraavaksi siirryimme mediakasvatus-aiheen teoriaan. Petra kertoi mediakulttuurista, mediakasvatustietoisuudesta, listasi mediakasvatuksen yleisimpiä käsitteitä ja jatkoi aiheesta monilukutaito. Tämän jälkeen oli toisen Mediapöffe-tehtävän aika. Olimme sijoittaneet tehtävät tasaisesti teoriaosuuksien väleihin, jotta kuulijoiden mielenkiinto pysyisi yllä. Petra oli askarrellut pahvilaatikosta television ja nyt yhden osallistujan oli aika tulla kertomaan sen avulla päivän säätiedotus. Tilanteesta tuli hauska ja se innosti monia osallistujia keskusteluun aiheesta. Pohdittiin, että pitikö pahvilaatikotelevision olla laatikkomainen vai litteä kuten nykyajan taulutelevisiot. Samalla keksittiin, että tehtävän ohessa voidaan pohtia lasten kanssa medialaitteiden historiaa. Havainnollistimme erilaisia tapoja toteuttaa mediakasvatus pahvilaatikotelevision avulla ja kerroimme Mediahyrrä-nettisivustosta, josta löytyy paljon erilaisia mediakasvatuksen tehtäviä lapsille.

Sitten palasimme takaisin teoriaan ja Kati kertoi medialukutaidosta, kriittisestä medialukutaidosta, TVT-osaamisesta ja turvataidoista lisäämällä aiheisiin myös omakohtaisia kokemuksia, joka innosti kuulijoita jakamaan myös omia kokemuksiaan. Seuraavaksi Petra ohjeisti Mediapöffe 3 -tehtävän, joka oli ote Herkkien korvien tehtäväkortit -materiaalista. Dialla oli kaksi kuvaa, joita osallistujien tuli tarkastella tehtävänannon mukaisesti. Tehtävien tarkoituksena on luoda uteliaisuutta ja kiinnostusta ääniä ja audiovisuaalisuutta kohtaan (Sintonen & Erfving 2016, 3).

Viimeisen teoriaosuuden aikana Kati yhdisti mediakasvatuksen esiopetukseen ja puhui uudesta esiopetussuunnitelmasta mediakasvatuksen näkökulmasta. Lopuksi näytimme EAVI FI:n Matkalla kohti medialukutaitoa -videon, jossa poika matkaa mediamaailmassa ja tarvitsee siellä selviytyäkseen erilaisia mediataitoja (Matkalla kohti medialukutaitoa 2013). Koimme videon eri aisteja stimuloivaksi vaihtoehdoksi käsitellä aiheitamme. Powerpoint-esityksemme loppuun olimme keränneet pitkän linkkilistan kasvatuksen tueksi. Sitten kiitimme osallistujia luentoon osallistumisesta ja jaoimme heidät kahteen ryhmään kahvitauon jälkeisiä työpajoja varten.

Kahvitauolla keskustelimme osallistujien kanssa. Materiaalipöytä koettiin kiinnostavaksi ja keskusteluiden aiheet pyörivät mediakasvatuksen mahdollisuuksien ja haasteiden ympärillä. Osallistujat jakoivat omia kokemuksiaan ja hyviksi havaittuja mediakasvatuksen menetelmiä. Eräs lastentarhanopettaja tuli antamaan suullista palautetta, että luento oli todella hyvä ja asiat kerrottu hyvästä näkökulmasta. Hänen mielestään myös linkkilista ja oheismateriaalit olivat hyödyllisiä.

Aikataulun mukaisesti siirryimme ryhmien mukana työpajoihin. Tablettisovellukset esiopetuksessa -työpaja oli koulutustilassa ja Aparaattisaari-työpaja oli koulun auditoriossa. Tabletti-työpajassa erityislastentarhanopettaja kertoi aluksi, mitä kaikkea he olivat tableteilla tehneet esiopetuksessa. Lisäksi hän neuvoi välineen teknisessä käytössä ja kertoi tärkeimmistä oheishankinnoista. Tämän jälkeen pajalaiset pääsivät itse kokeilemaan erilaisia sovelluksia tableteilla. Osallistujat olivat hyvin kiinnostuneita osallistumaan pajan toimintaan ja kyselivät jatkuvasti tabletin mahdollisuuksista.

Aparaattisaari-työpajassa Kirjastot.fi:n edustaja esitteli aluksi Kirjastot.fi-nettisivuston laajat mahdollisuudet mediaan liittyen. Hän puhui myös innostavasti ja ponnekaasti median merkityksistä lasten todellisuuteen ja siitä, miten lapset elävät vahvasti mediakulttuurissa. Hän herätteli näkemään ympäristön lasten silmin ja huomaamaan, miten erilaisista lähtökohdista nykyisten maailma koostuu kuin meidän aikuisten meidän ollessa lapsia. Edustajan puhe tuki ja täydensi hyvin luento-osuuttamme. Sitten katsottiin yhdessä läpi Aparaattisaari-peliä ja sen toiminta-ajatusta opetuksen tukena. Loppuun hän esitteli vielä lisää Kirjastot.fi:n erilaisia palveluja.

Työpajojen jälkeen kokoontuimme vielä koulutustilaan. Osallistujista näkyi kiinnostus aiheeseen ja he jakoivat vielä työpajoissa heränneitä ajatuksiaan. Loppuun teimme vielä kevyen yhteenvedon mediakasvatuksesta ja näytimme mediakasvatuksen kokonaisuutta havainnollistavan kuvan. Tämän jälkeen jaoimme osallistujille palautelomakkeet (liite 6) ja lopuksi kiitimme kuulijoita osallistumisesta. Odotimme, että kaikki osallistujat pääsivät lähtemään, jonka jälkeen aloimme siivota koulutustilaa hymyissä suin. Olimme mielestämme onnistuneet hyvin.

6.3 Koulutustilaisuuden arviointi

Olimme asettaneet koulutustilaisuudellemme kolme tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena oli jakaa kasvattajille tietoa mediakasvatuksesta. Halusimme koota kasvattajille monipuolisen ja selkeän tietopaketin. Koulutustilaisuutemme luento-osuus vastasi ensimmäiseen tavoitteeseen. Osallistujat kuuntelivat kiinnostuneina luentoamme, mistä voimme päätellä, että tieto oli vähintäänkin kiinnostavaa, joko uutena tietona tai hyvänä kertauksena. Kahvitauolla saimme palautetta, että tieto oli esitetty hyvästä näkökulmasta ja se kertoo, että olemme voineet vaikuttaa positiivisesti ja innostavasti osallistujien näkemyksiin mediakasvatuksesta, ainakin yhden kohdalla. Osallistujat osoittivat kiinnostustaan myös kyselemällä luennon aikana. Olimme perehtyneet syvällisesti mediakasvatukseen ja teoria-osuus oli meille selkeä kokonaisuus. Luennon pitäminen tuntui luontevalta ja asiantuntevalta. Luento-osuus olisi ehkä voinut painottua vielä enemmän mediakasvatuksen käytännön puoleen, koska koulutustilai-

suuteen osallistujat antoivat palautetta, että käytännön osuudet olivat parasta antia koulutustilaisuudessa ja he kaipasivat ehdottomasti ideoita toiminnallisiin mediakasvatuksen tuoki-oihin.

Toisena tavoitteena oli antaa vinkkejä mediakasvatuksen toteuttamisesta käytännössä. Keinomme toisen tavoitteen toteutumiseen olivat luentomme yhteydessä olevat toiminnalliset Mediapöffet, koulutuksen työpajat ja kasvattajille keräämämme linkkilista. Saimme paljon kiitosta koulutustilaisuuden toiminnallisista osuuksista ja linkkilistasta, jotka osallistujat kokivat hyödylliseksi. Mediapöffet herättivät keskustelua ja uusia näkökulmia. Osallistujat olivat myös kiinnostuneita hyödyntämään linkkilistaa ja kirjasivat antamiimme vinkkejä muistiinpanoihinsa. Oli ilo nähdä, että kasvattajat olivat niin kiinnostuneita mediakasvatuksesta. Tästä voimme myös päätellä, että koulutustilaisuus tuli tarpeeseen. Osallistujat jakoivat omia käytännön kokemuksiaan tilaisuuden aikana, joka täydensi toisen tavoitteemme onnistumista.

Kolmantena tavoitteena oli innostaa kasvattajia näkemään mediakasvatuksen mahdollisuudet. Tähän pyrimme vaikuttamaan omalla innostuneella olemuksellamme ja innostavalla koulutussisällöllä. Keveät Mediapöffet havainnollistivat, että mediakasvatusta on jo tehty, eikä sitä tarvitse nähdä uutena opeteltavana asiana. Kannustimme avoimuuteen, luovuuteen, kiinnostukseen ja innostumiseen. Osallistujien palautteen ja läsnäolon perusteella koemme, että onnistuimme tässäkin tavoitteessa.

Kokonaisuutena koulutustilaisuus onnistui todella hyvin. Pysyimme aikataulussa koko ajan ja keskustelulle oli sopivasti tilaa tilaisuuden aikana. Etenimme myös suunnitelmiamme mukaan, mutta joustavasti. Koulutustilat olivat toimivat, vaikkakin pöytätilaa osallistujille olisi voinut olla vähän enemmän. Luokkatila oli sopivan intiimi, joka mahdollisti keskustelun paremmin kuin esimerkiksi auditorio. Pöydät olivat u-muodossa, jonka ansiosta saimme pidettyä kontaktin osallistujiin hyvin.

Tekniset laitteet toimivat virheettömästi ja työpajat tukivat hyvin koulutustilaisuuden kokonaisuutta lisäämällä sen monipuolisuutta. Pajojen asiantuntijat täydensivät aiheitamme omilla osuuksillaan. Olisimme toivoneet, että tablettityöpajassa olisi ollut myös tabletteja Android-käyttöjärjestelmällä pelkkien iPadien sijaan. Tärkeintä kuitenkin oli, että kasvattajat pääsivät kokeilemaan tablettia mediavälineenä ja sen sovelluksia ylipäättäen.

Osallistujat antoivat koulutustilaisuudesta palautteen tilaisuuden lopussa kirjallisella palautelomakkeella, jonka olimme tehneet vastaamaan tavoitteitamme. Palaute annettiin arvioimalla annettuja kysymyksiä numeerisesti. Arvoasteikko oli yhdestä viiteen niin, että numero 1 oli huonoin arvosana ja numero 5 oli paras arvosana. Yhdeksästätoista osallistujasta kahdek-

santoista täytti lomakkeen. Aparaatitsaari-työpajan pitäjä ei halunnut osallistua lomakearviointiin, koska koki sen vaikeaksi, kun oli itse myös osana tilaisuuden pitämistä. Lomakkeessa oli yksitoista kysymystä ja laskimme jokaisen kysymyksen arvosanoista keskiarvon yhden desimaalin tarkkuudella.

Koulutustilaisuuden onnistuminen kokonaisuudessaan sai arvosanaksi 4,4. Ensimmäinen tavoitteemme oli jakaa uutta tietoa mediakasvatuksesta ja siitä saimme arvosanaksi 4. Toisena tavoitteena oli jakaa käytännön vinkkejä mediakasvatuksesta. Tavoitetta kuvasivat kysymys riittävästä käytännön työhön liittyvästä asiasta ja kysymys koulutuksen käytännön hyödyntämisestä omassa työssä. Arvosanojen keskiarvoksi tuli myös 4. Kolmantena tavoitteena oli innostaa osallistujia mediakasvatukseen ja sitä kuvasivat kysymys kouluttajien innostavuudesta ja siitä, kuinka paljon koulutus edisti omaa suhtautumista mediakasvatukseen. Arvosanaksi saimme 4,8. Saimme myös hyvää palautetta omasta asiantuntijuudestamme, sillä siitä saimme arvosanaksi 4,5. Koulutustila sai huonoimman arvosanan, 3,9. Numeroarviot olivat siis suurimmaksi osaksi 4 ja 5. Olemme hyvin tyytyväisiä osallistujilta saatuun palautteeseen. Se vastasi hyvin omiin onnistumisen kokemuksiimme.

Saimme kirjallisen palautteen Riihimäen varhaiskasvatuspäälliköltä, koulutustilaisuutemme yhteyshenkilöltä, joka oli mukana tilaisuudessa. Luento-osuutemme hän arvioi monipuoliseksi ja esiopetuksen uudistuvaan opetussuunnitelmaan sidotuksi kokonaisuudeksi. Hän kuvaili luentoamme asiantuntevaksi ja erittäin ajankohtaiseksi. Hänen mielestään Mediapöffet ja työpajat olivat toimiva lisä luento- ja tukivat kokonaisuutta.

Yleisesti hän arvioi koulutustilaisuuden suunnittelua, yhteydenpitoa ja järjestelyjä. Hän oli sitä mieltä, että aloitimme suunnittelun hyvissä ajoin ja annoimme osallistujille mahdollisuuden vaikuttaa koulutuksen sisältöön suunnitteluvaiheessa. Hänen mukaansa toteutimme suunnittelun erinomaisesti. Yhteydenpitoimme oli arvion mukaan riittävää, josta kertoivat kyselyn tekeminen ja kahden muistutus-sähköpostin lähettäminen ilmoittautuneille. Hän sai toiminnastamme kuvan, että pidimme tilaisuuden onnistumista tärkeänä. Arvion loppuun hän oli koostanut seuraavan tekstin:

”Kati Palojärven ja Petra Pekkasen Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -tutkintoon kuuluvan opinnäytetyön koulutusosuus oli monipuolinen. Opiskelijat suunnittelivat koulutuksen laadukkaasti. He myös vastasivat tilaisuuden etukäteisjärjestelyistä ammattimaisesti.”

7 Pohdinta

Pohdinnassa käymme läpi kummankin opinnäytetyöntekijän oman oppimisen arvioinnit. Lisäksi pohdimme opinnäytetyön prosessimme ja kehittämistoiminnan onnistumista sekä hyödynnettävyyttä.

7.1 Katin oman oppimisen arviointia

Opinnäytetyömme aiheen valinta oli luonteva. Idea syntyi Tampereen varhaiskasvatuspäivillä helmikuussa 2015. Oma innostukseni syntyi tuolloin ja halusin tehdä jollain lailla mediakasvatukseen liittyen opinnäytetyön. Erityisesti kasvattajien opettaminen aiheesta ja oman oppimisen laajentaminen oli innostuksen kohteena. Varhaiskasvatuspäivien jälkeen koulussa kahvipöytäkeskusteluna innostus tarttui myös Petraan. Opinnäytetyön alkuvaiheessa koin, että aihe on tärkeä nykyajan lapsille sekä oman ammatillisuuden kehittämiselleni. Tiesin ennen opinnäytetyön aloitusta jonkin verran digitalisoituneesta lapsesta ja nykypäivän mediakulttuurista ja sen kehityksestä. Itse pedagoginen osaaminen mediakasvatuksessa oli vieraampi osa-alue. Lisäksi mediakasvatustietoisuus ja moni- ja medialukutaidot olivat sellaiset alueet, joista tuli saada erityisesti lisää tietoa.

Tietoperustaa saimme mielestäni kartutettua ja kerättyä Petran kanssa yhteistyöllä erinomaisesti. Internetistä googlaamalla ja kirjallisuutta etsien kirjastosta löysimme hyvää aineistoa sekä varhaiskasvatusmessuilta syksyllä 2015 ja Educa-messuilta talvella 2016 saimme erinomaista lisämateriaalia. Opinnäytetyön toteutusvaihe oli mielestäni antoisin ja erityisesti tässä vaiheessa opin kaikista eniten. Olen aiemmassa työelämässäni järjestänyt jonkin verran erilaisia tilaisuuksia, mutta niiden rakenteeseen ja suunniteluun ei ole tuolloin ollut juurikaan aikaa. Konkreettinen tekeminen on oma vahvuuteni ja Petran teoreettinen näkemys oli erittäin vahva tuki teoreettisen pohjan syntymiseen ja uuden näkökulman luomiseen. Jälkikäteen huomasin, että kun on perehtynyt riittävän hyvin aiheeseen, on mahdollista esiintyä luontevasti ja olla läsnä tilaisuuden kuulijoille sekä saada heidätkin innostumaan aiheesta.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön prosessi eteni vaihe vaiheelta selkeästi ja johdonmukaisesti. Mielestäni pilkoimme opinnäytetyön eri vaiheet asianmukaisesti ja työskentely oli koko ajan erittäin tavoitteellista. Petran kanssa yhteistyö oli joustavaa ja luontevaa. Aikatauluttimme opinnäytetyön eri vaiheita sopivalla etenemisvauhdilla ja aikataulutuksen oli riittävän väljää, ja se eteni loogisesti. Kumpikin kannusti toista koko prosessin aikana ja kun toiselta loppui inspiraatio, niin toinen jatkoi luontevasti siitä mihin toinen oli jäänyt. Varsinaisia haasteita tai ongelmia opinnäytetyöprosessimme aikana ei ilmennyt. Teimme kuitenkin pieniä varasuunnitelmia koulutustilaisuutta varten, jolloin otimme huomioon mahdollisten epäkohtien paikkaamisen.

Olen tyytyväinen opinnäytetyöhöme kokonaisuudessaan. Jos nyt tekisin jotain toisin, niin ainakin taustakyselyn ajankohdan valitseminen olisi harkittava tarkemmin. Lisäksi esiintymistä voi aina harjoitella enemmän esimerkiksi peilin edessä. Koen kuitenkin, että esiintymiseni on luontevaa ja pidän esiintymisestä todella paljon. Koskaan en kuitenkaan ole täysin valmis esiintyjä ja pieni jännitys auttaa mielestäni luomaan esiintymiseen oman tunnelman ja nöyryyden kuulijoita kohtaan. Mediakasvatuksen koulutustilaisuuden järjestäminen oli loistava kokemus tulevaa työelämää ajatellen. Uskon, että kokemuksellamme on vaikutusta myös työn saantiin jatkossa. Uskon, että olemme tuoneet itsemme positiivisesti näkyviin sekä työntekijöinä että kouluttajina.

7.2 Petran oman oppimisen arviointia

Halusin tehdä opinnäytetyön mediakasvatuksesta, koska lapset elävät vahvasti mediakulttuurissa ja tarvitsevat kasvattajien tukea oppiakseen tärkeitä mediataitoja. Kuitenkin oma tietämykseni ja tuntemukseni mediakasvatusta kohtaan oli heikkoa. Asenteeni teknologisia medialaitteita kohtaan oli liian suojelupainotteinen. En halunnut suhtautua niihin negatiivisesti, koska koin sen lisäävän vastakkainasettelua minun ja lasten välillä. Sen sijaan halusin lähestyä medioita positiivisesta näkökulmasta ja vahvistaa niiden hyviä puolia. Minun oli siis lisättävä tietoa ja ymmärrystä mediakulttuurista ja mediakasvatuksesta.

Opinnäytetyön tekemisen myötä sain syvällistä tietoutta aiheesta ja se muutti asennettani toivomallani tavalla mediakulttuuria kohtaan. Luin paljon mediakasvatuksesta tietoperustan kokoamisen aikana ja mediakasvatuksen keskeiset käsitteet tulivat tutuksi minulle. Samalla pohdin mediakasvatuksen tärkeyttä kasvatustyössä ja lasten elämässä. Koulutustilaisuuden lähestyessä oivalsin, että olin niin innostunut mediakasvatuksesta, että tapahtuman pitäminen ja osallistujien innostaminen olivat minulle täysin aitoa ja luonnollista.

Lähdin mukaan toteuttamaan koulutustilaisuutta, koska se oli minulle haaste esiintymisen kannalta. Lastentarhanopettajan työssä tarvitaan esiintymistaitoja erilaisissa tilaisuuksissa, joten oli selvää, että halusin saada kokemusta aiheesta. Perehtymällä koulutustilaisuuden järjestämisen teoriaan ja toteuttamalla sen käytännössä sain hyödyllistä osaamista tapahtuman järjestämisen organisoinnista, käytännön järjestelyistä ja huomioitavista asioista. Koulutustilaisuuden esiintymisiosion kautta sain onnistumisen kokemuksia, jotka tukevat esiintymistäni jatkossa.

Opinnäytetyöprosessi eteni järjestelmällisesti pienemmistä välitavoitteista kohti lopputuotosta. Suunnittelimme Katin kanssa yhdessä prosessia ja sen aikarajoja sekä pysyimme hyvin asettamassamme aikataulussa. Annoimme tilaa prosessille edetä myös omalla painollaan ja kehittyä ajan kanssa pakottamatta sitä ennalta määrättyyn muottiin. Yhteistyö Katin kanssa oli opettavaista, innostavaa ja hedelmällistä. Täydensimme ja tuimme toisiamme

prosessin aikana. Kokonaisuudessaan toiminnallinen opinnäytetyömme on tuonut minulle paljon ammatillista kasvua sekä monipuolista osaamista mediakasvatuksesta, koulutustilaisuuden järjestämisestä, yhteistyöstä työelämän kanssa ja opinnäytetyöraportin kirjoittamisesta.

7.3 Opinnäytetyömme onnistuminen

Opinnäytetyömme prosessi on onnistunut mielestämme erinomaisesti. Olemme saavuttaneet tavoitteemme jakamalla lisää tietoa mediakasvatuksesta ja innostaneet koulutustilaisuuden osallistujia mediakasvatusta kohtaan. Kehittämistehtävä on näin ollen myös onnistunut, koska palautteiden perusteella osallistujat kokivat pääsääntöisesti saaneensa lisää tietoa ja he olivat myös sitä mieltä, että käytännön vinkkejä voi hyödyntää heidän työssään. Uskomme, että kehittämistyönä toteutus oli alkusysäys Riihimäen kaupungin esiopetuksen lastentarhanopettajille ja ajankohta oli osallistujienkin mielestä pääasiassa sopiva.

Uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön Riihimäellä 16.8.2016, ja koulutustilaisuuden 11.8.2016 anti loi pohjaa tulevan lukuvuoden pedagogisille valinnoille. Vaikuttavuuden mittaamista ei nyt päästy varsinaisesti toteuttamaan. Olisi ollut mielenkiintoista tehdä uusi palautekysely vuoden 2016 lopussa, ja kysyä koulutustilaisuuden materiaalin ja teoriapohjan hyödyntämisestä lastentarhanopettajien työssä. Uskomme, että Powerpoint-esityksemme on jaettu kaikille esiopetuksessa työskenteleville ja ehkä sitä kautta muillekin esiopetuksen kasvattajille Riihimäellä saadaan innostusta mediakasvatusta kohtaan.

Opinnäytetyöraportin kirjoittaminen oli mieluisaa koko prosessin ajan. Yhteistyömme oli helppoa ja tasapainotimme toisiamme omilla osaamisalueillamme ja näkemyksillämme. Tehtävien ja vastuualueiden jakaminen oli luontevaa ja halusimme edetä prosessissa samanlaisella aikataululla. Ajoittain raportin ja tekemisen sisältö haki muotoaan, mutta ajan kanssa eri palat loksativat kohdilleen ja looginen kokonaisuus alkoi hahmottua. Koemme, että opinnäytetyöprosessimme aikana ei ilmennyt varsinaisia ongelmia. Näin ollen erityisesti haasteet jäivät kokematta, koska asiat sujuivat niin mutkitta. Jos jotain tekisimme toisin, niin taustakyselyn ajankohdan olisimme miettineet tarkemmin.

Mielestämme erityisesti jakamiemme käytännön vinkkien kautta on lastentarhanopettajien mahdollista tukea esiopetusikäisten kehitystä, kasvua ja oppimista. Toisen huomioiminen, tvt-osaamisen laajentaminen ja lapsen osallisuuden vahvistaminen ovat asioita, joilla konkreettisella tekemisellä pystyy tukemaan lasta. On hyvä tiedostaa, että mediakasvatus on muutakin kuin erilaisten mediavälineiden käyttämistä. Yhdessä tekeminen on uuden opetussuunnitelman mukaista oppimiskäsitystä ja näin saadaan vahvistettua esiopetusikäisen arvomaailmaa. Riihimäen kaupungin esiopetus perustuu varhaiskasvatuksen ja Riihimäen kaupungin arvoperustaan, jossa erityisesti korostuvat lapsen ainutkertaisuus, vuorovaikutus

toisten ihmisten kanssa ja yksilönä eläminen yhteisöissä (Riihimäen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 10-14).

Koemme, että omien opintojemme aikana erityisesti varhaiskasvatuksen syventävät opinnot olivat tukena opinnäytetyön prosessin suunnittelulle ja toteutukselle. Sekä tutkimuksellinen että käytännöllinen opetus ja reflektointi ovat tukeneet koko opinnäytetyön prosessia. Koemme myös, että saamme opinnäytetyön aiheesta erittäin paljon ennakoivaa lisätietoa uudistuvan varhaiskasvatussuunnitelman sisäistämiseen ja toteuttamiseen. Lisäksi saamme näkemystä ja toimintamalleja mediakasvatukseen liittyen sekä äitinä että lastentarhanopettajana toimimisessa.

Lähteet

Painetut lähteet

Hautaviita, J. 2012. Toimintatutkimus 6-9 -vuotiaiden lasten mediavalmiuksista ja mediataidoista. Jyväskylän yliopisto.

Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Tampere: Vastapaino.

Kallio, E. 2014. Kuinka moneus muuttuu ykseydeksi: Integroinnin teema aikuisen ajattelussa. Te-oksessa Heikkinen, A. ja Kallio, E. (toim.) Aikuisten kasvu ja aktivointi. Tampereen Yliopistopaino Oy. 19-31.

Kauppila, J. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2008. Elämäkulku ja elinikäinen oppiminen. Teoksessa Suoranta, J., Kauppila, J., Rekola, H., Salo, P. ja Vanhakkala-Ruoho, M. Aikuiskasvatuksen risteysasemalla. Johdatus aikuiskasvatukseen. Joensuun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. 41-113.

Korhonen, A. 2014. Henkilöstön kehittäminen ja oppimisen moninaisuus. Teoksessa Heikkinen, A. ja Kallio, E. (toim.) Aikuisten kasvu ja aktivointi. Tampereen Yliopistopaino Oy. 145-153.

Kupiainen, R. ja Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Palmenia: Helsinki.

Kylmänen, T. 2010. Mediomyly: kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.

Mediakasvatus esi- ja alkuopetuksessa. 2009. Helsinki: Kerhokeskus.

Pahkinen, E. 2012. Kyselytutkimusten otantamenetelmät ja aineistoanalyysi. Jyväskylä: JULPU.

Sintonen, S. 2002. Mediakasvatusta järjellä ja tunteella. Teoksessa Sintonen, S. (toim.) Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Helsinki: Finn Lectura. 111-118.

Suoninen, A. 2014. Lasten mediabarometri 2013. 0-8-vuotiaiden mediakäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Tampere: Vastapaino.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen yliopisto.

Valli, R. 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikku-noita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle, 84-108. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valvio, T. ja Parviainen, T. 2013. Onnistu kouluttajana. 7 askelta yleisön hurmioon. Helsinki: Kauppakamari.

Vanhakkala-Ruoho, M. ja Kauppila, J. 2008. Kulttuuris-yhteiskunnallista aikuisohjausta etsimässä. Teoksessa Suoranta, J., Kauppila, J., Rekola, H., Salo, P. ja Vanhakkala-Ruoho, M. Aikuiskasvatuksen risteysasemalla. Johdatus aikuiskasvatukseen. Joensuun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. 114-134.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Vilka, H. ja Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

Sähköiset lähteet:

- Aparaattisaari. 2016. Viitattu 4.7.2016. <http://www.aparaattisaari.fi/info.html>
- Arnett, J. 2007. *Encyclopedia of Children, Adolescents, and the Media* 1. Thousand Oaks, Cali-fornia: Sage Publications. Viitattu 10.9.2016. <https://ramakertamukti.files.wordpress.com/2008/07/encyclopedia-of-children-adolescents-and-the-media-1412905.pdf>
- Erola, A-M. 2012. Vähitellen kohti medialukutaitoa. Lastentarhanopettajien näkemyksiä media-kasvattajuudesta ja varhaiskasvatuksen mediakasvatuksesta. Tampereen yliopisto. Viitattu 7.3.2016. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83462/gradu05831.pdf?sequence=1>
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Opetushallitus. Viitattu 27.5.2015. http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet. 2016. Riihimäen seudun OPS 2016. Viitattu 28.3.2016. <https://peda.net/opetussuunnitelma/rso/riihimäki-ops-2016/esiopetus/l2etjyt>
- Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013-2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:11. Viitattu 7.3.2016. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/OKM11.pdf?lang=fi>
- Jenkins, H. 2009. *Confronting the challenges of participatory culture. Media education for 21st century.* The MIT Press. Viitattu 10.9.2016. <http://wheatoncollege.edu/president/files/2012/03/Confronting-Challenges-of-Participatory-Culture.pdf>
- Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri. 2016. Riihimäen seudun OPS 2016. Viitattu 28.3.2016. <https://peda.net/opetussuunnitelma/rso/riihimäki-ops-2016/esiopetus/l3kjott>
- Lundvall, A. 2009. *Finnish Media Education Policies - approaches in culture and education.* Helsinki: Finnish Society on Media Education in cooperation with and funded by the Ministry of Education and Culture, Division for Cultural Policy. Viitattu 4.9.2016. <http://www.mediaedukation.fi/wp-content/uploads/2014/11/mediaeducationpolicies.pdf>
- Matkalla kohti medialukutaitoa. 2013. EAVIchannel. Viitattu 11.8.2016. <https://www.youtube.com/watch?v=Z-cLcXRCP6M>
- Mediakasvatus. 2015. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 27.5.2015. <http://www.mll.fi/kasvattajille/mediakasvatus/>
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. 2008. Opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke. Helsinki: Kerhokeskus. Viitattu 7.3.2016. https://www.thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa.pdf
- Mertala, P. & Salomaa, S. 2016. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Teoksessa *Monimuotoinen mediakasvatus*, L. Pekkala, S. Salomaa & Spišák (toim.). Viitattu 20.7.2016. http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf
- Monipuoliset työtavat. 2016. Riihimäen seudun OPS 2016. Viitattu 28.3.2016. <https://peda.net/opetussuunnitelma/rso/riihimäki-ops-2016/esiopetus/l4mt>
- Mustonen, A. 2006. Mediasta se pienikin ponnistaa. Teoksessa Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksen, A. & Pentikäinen, L. (toim.) *Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja* kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelut. Viitattu 27.3.2016. <http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/05/Mediametkaa-Osa-1.pdf>

Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelut. Viitattu 27.3.2016. <http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/05/Mediametkaa-Osa-1.pdf>

Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet. 2016. Riihimäen seudun OPS 2016. Viitattu 28.3.2016. <https://peda.net/opetussuunnitelma/rso/riihimäki-ops-2016/esiopetus/l3kjott>

Palsa, L. 2016. Käsitteellisestä hajanaisuudesta medialukutaitojen moninaisuuteen. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spisák, S. (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus - artikkelikokoelma. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 36-52. Viitattu 20.7.2016. http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf

Pekkala, L. 2016. Esipuhe. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spisák, S. (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus - artikkelikokoelma. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 36-52. Viitattu 20.7.2016. http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf

Puska, M. 2016. Mediakasvatus ja kirjoittaminen: opetus muutoksessa. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spisák, S. (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus - artikkelikokoelma. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 110-133. Viitattu 20.7.2017. http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf

Riihimäen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2016. Viitattu 18.9.2016. <http://www.riihimaki.fi/wp-content/uploads/sites/3/2015/02/esiopetuksen-opetussuunnitelma-1.8.2016-alkaen.pdf>

Salomaa, S. 2016. Mediakasvatustietoisuuden jäsentäminen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tiedelehti. Journal of Early Childhood Education Research Vol. 5 No. 1, 136-161. Viitattu 20.7.2016. <http://jecer.org/wp-content/uploads/2016/06/Salomaa-issue5-1.pdf>

Sintonen, S & Erfving, E. 2016. Herkkien korvien tehtäväkortit 2. Helsingin yliopisto, Opettajan-koulutuslaitos. Viitattu 11.8.2016. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/161252>

Vasquez, V. and Felderman, C. 2012. Technology and critical literacy in early childhood. New York, NY: Routledge. Viitattu 10.9.2016. http://samples.sainsburysebooks.co.uk/9781136264856_sample_499547.pdf

Liitteet

Liite 1 Tutkimuslupa.....	47
Liite 2 Opinnäytetyön sopimus	48
Liite 3 Kutsu koulutustilaisuuteen	50
Liite 4 Taustakysely	51
Liite 5 Tabletti-työpaja	54
Liite 6 Palautekysely	56
Liite 7 Varhaiskasvatuspäällikön arviointi	57
Liite 8 Powerpoint-esitys	58

Liite 1 Tutkimuslupa

RIIHIMÄEN KAUPUNKI	PÄÄTÖS	Nro 11/2016
Sivistystoimenjohtaja	15.2.2016	KOULA/37/2014

Lupa Mediakasvatuksen koulutustapahtuma Riihimäen kaupungin esiopetuksen varhaiskasvattajille -opinnäytetyötutkimukseen

Laurea-ammattikorkeakoulussa sosiaali-alan koulutusohjelmaa opiskelevat Petra Pekkanen ja Kati Palojärvi esittävät viestissään 9.2.2016 mm. seuraavaa:

"Haemme tutkimuslupaa Riihimäen kaupungilta kyselytutkimukseen, jonka toteutamme osana opinnäytetyötämme. Opinnäytetyömme aiheena on: Mediakasvatuksen koulutustapahtuma Riihimäen kaupungin esiopetuksen varhaiskasvattajille. Tarkoituksenamme on tehdä kyselytutkimus Riihimäen esiopetuksen varhaiskasvattajille kartoittaaksemme heidän tämän hetkistä tietotaitoaan mediakasvatuksesta sekä tablettien käytöstä ja tablettien hyödyntämisestä esiopetuksessa.

Tutkimuskysymyksemme on seuraava: Minkälainen osaaminen Riihimäen esiopetuksen varhaiskasvattajilla on mediakasvatuksesta? Lisäksi tutkimuskysymyksenämme ovat: Miten tabletteja käytetään Riihimäen kaupungin esiopetuksessa? Mitä toiveita Riihimäen kaupungin esiopetuksen varhaiskasvattajilla on koulutustapahtuman suhteen?

Kyselyn toteutamme sähköpostikyselynä ja tarvittaessa muutamalla haastattelulla esiopetuksen lastentarhanopettajille. Kysely on tarkoitus toteuttaa huhtikuun aikana. Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Maire Antikainen. Liitteenä opinnäytetyömme tutkimussuunnitelma."

Varhaiskasvatuspäällikkö [REDACTED] puoltaa tutkimuksen suorittamista.

Päätös:

Myönnän Petra Pekkaselle ja Kati Palojärvelle tutkimusluvan opinnäytetyöhönsä liittyvään kyselytutkimukseen "Mediakasvatuksen koulutustapahtuma Riihimäen kaupungin esiopetuksen varhaiskasvattajille" Riihimäen esiopetuksen varhaiskasvattajille keväällä 2016.

Tutkimuksen tuloksia tulee käsitellä luottamuksellisesti eikä tutkimustuloksissa tule käyttää sellaisia tietoja, joista kyselyyn vastaajat voisi tunnistaa.

Lisäksi kyselytutkimuksen keskeiset tulokset tulee saattaa varhaiskasvatuspäällikkö [REDACTED] kautta tiedoksi esiopetusyksiköille sekä sivistyslautakunnan extranettiin.

[REDACTED]
Sivistystoimenjohtaja

Perusteet ja asiakirjat	sivistystoimen johtosääntö 1.11.2015 alkaen § 9
Täytäntöönpano	Petra Pekkanen ja Kati Palojärvi Marjut Helenius
Muutoksenhaku	oikaisuvaatimus

Liite 2 Opinnäytetyön sopimus

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan
opinnäytetyösopimus

1 (2)

Opinnäytetyösopiuksen liittyvät konkreettiset ohjeet kirjoitetaan kampuskohtaisesti tämän sopimuksen alkuun.

<p>Opiskelija(t): Kati Palojärvi 1302662 ja Petra Pekkanen 1301561</p>
<p>Opinnäytetyön hanke: Koulutustapahtuma mediakasvatuksesta Riihimäen esiopetuksen varhaiskasvattajille</p>
<p>Opinnäytetyön aihe ja tarkoitus: Koulutustapahtuma mediakasvatuksesta ja tabletin käytöstä esiopetuksessa.</p>
<p>Opinnäytetyön yhteys hankkeen tavoitteisiin: Tiedon lisääminen mediakasvatuksesta ja tablettien hyödyntäminen esiopetuksessa. Lisäksi positiivisen asentaen luominen ja lisääminen mediakasvatuksen aiheesta.</p>
<p>Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ja alustava viitekehys: Mediakasvatus, esiopetus, medialukutaito, mediakriittisyys, eettisyys, lapsen kehitys</p>
<p>Keskeiset lähteet: Kts. liite</p>
<p>Opinnäytetyön menetelmät: Toiminnallinen ja laadullinen opinnäytetyö.</p>
<p>Opinnäytetyön alustava aikataulu: Teoreettinen viitekehys ja toiminnallisen toteutuksen suunnittelu syys 2015 - kesä 2016 Koulutustapahtuman toteutus elokuussa 2016 Analysointi ja julkaisuseminaari syksyllä 2016</p>
<p>Työelämäkumppanin rooli opinnäytetyössä (mahdollistaa opinnäytetyön toteuttamisen esim. monisteet, postitus, tilat ym. materiaaliset asiat): Tilojen mahdollistaminen koulutustapahtumaan.</p>
<p>Tulosten julkaiseminen ja levittäminen työelämään:</p>

<p>Vakuutus siitä, että opiskelija sitoutuu noudattamaan tutkimuseettisiä periaatteita opinnäytetyössä:</p> <p><i>Olen tietoinen siitä, että terveys- ja sosiaali-alan opiskelijana opinnäytetyön tekemiseen sovelletaan vaitiolovelvollisuutta, josta on säädetty mm. Laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812/15 §) ja Laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (1994/31/17 §). En saa sivullisille luvatta ilmaista yksityisen henkilön tai perheen tietoja, josta olen opinnäytetyön perusteella saanut tiedon. Sitoudun pitämään tiedonhankinnan yhteydessä saamani yksittäisiä henkilöitä koskevat tiedot luottamuksellisena. Salassapitovelvollisuus säilyy opintojen loppumisen jälkeen.</i></p> <p><i>Noudatan tiedonhankinnassa ja aineiston käsittelyssä luottamuksellisuutta ja totuudellisuutta. Kiinnitän erityistä huomiota siihen, ettei opinnäytetyöstä koidu mitään haittaa siihen osallistuville henkilöille. Noudatan toiminnassani Laurean tutkimuseettisiä ohjeita.</i></p> <p>Ohjausta koskevat sopimukset:</p>
--

Allekirjoitukset

	Aika	Paikka	Allekirjoitus
Opiskelija(t):	15.10.2015	Riihimäki	Petra Pekkanen Kati Palojärvi
Ohjaaja(t):			
Työelämän edustaja(t):	15.10.2015	Riihimäki	

Tästä sopimuksesta luovutetaan yksi kopio kaikille osapuolille (opiskelija, ohjaaja, työelämän edustaja) sekä tallennetaan yksi versio hankkeen työtilaan Optimassa.
Konkreettiset ohjeet voidaan lisätä kampuskohtaisesti opinnäytetyöprosessin mukaisesti.

Liite 3 Kutsu koulutustilaisuuteen

Mediakasvatuksen koulutustilaisuus Riihimäen esiopetuksen lastentarhanopettajille

Tervetuloa koulutustilaisuuteen, jossa keskitytään mediakasvatuksen ajankohtaisiin aiheisiin. Mediakasvatus on laajasti mukana uudessa esiopetus suunnitelmassa ja syvennymme aiheeseen luennon ja työpajo-

Aika 11.8.2016 klo 12.30-16.00

Paikka Riihimäen Uramon koulu, Kalevankatu 5-11, 4. krs

Ohjelma ja alustava aikataulu

12.30	Mediakasvatuksen mahdollisuudet esiopetustyössä
13.45	Kahvitauko
14.15	Pajatoimintaa: mm. Aparaattisaari.fi ja tablettisovellukset esiopetuksessa

Ilmoittautumiset 15.5.2016 mennessä marjut.helenius@riihimaki.fi

Lämpimästi tervetuloa!

Kati Palojärvi ja Petra Pekkanen, Laurea-ammattikorkeakoulu

Etukäteen tutustuttavaksi ja mielenkiinnon herättämiseksi: https://www.thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa.pdf

Koulutus on maksuton ja se on osa Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetyön tuotosta. Lisätietoja: kati.palojarvi@student.laurea.fi tai petra.pekkanen@student.laurea.fi

Liite 4 Taustakysely

Arvoisa kyselyyn vastaaja!

Tämä kysely on osa elokuussa toteutettavaa **Mediakasvatuksen koulutustilaisuutta**, joka on tarkoitettu Riihimäen kaupungin esiopetuksen lastentarhanopettajille. Uuden opetussuunnitelman myötä mediakasvatus on osana useassa opetussuunnitelman kokonaisuudessa ja kyselyn avulla pyrimme kartoittamaan esiopetuksessa työskentelevien mediakasvatusosaamista.

Kysely sisältyy opinnäytetyöhömme mediakasvatuksesta. Opiskelemme Laurea-ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi ja suoritamme lastentarhanopettajan pätevyyttä. Kyselyn vastaukset liitämme opinnäytetyömme loppuraporttiin ja kyselytutkimuksen keskeiset tulokset saatamme tiedoksi esiopetusyksiköille sekä sivistyslautakunnalle. Vastaajien anonyymiteetti säilyy kaikissa tutkimuksen vaiheissa.

Vastaamiseen kuluu aikaa n. 5-10 minuuttia. Kyselyyn voit vastata e-lomakkeen kautta ohessa olevasta linkistä.

Vastauksesi on meille erittäin tärkeä! Kiitos osallistumisestasi.

Lisätietoja Petra Pekkaselta, petra.pekkanen@laurea.student.fi tai Kati Palojärveltä kati.palojarvi@laurea.student.fi

Taustakysymykset

1. Mitä mediakasvatus sinun mielestäsi on?
2. Miten mediakasvatusta toteutetaan käytännössä esiopetusryhmässänne?
3. Onko sinulla mediakasvatuksesta koulutuskokemusta?
 - a. Kyllä
 - b. Ei
4. Missä eri paikassa käytät seuraavia mediavälineitä: tietokone, tabletti tai älypuhelin?
 - a. Työpaikalla
 - b. Vapaa-aikana
 - c. En kummassakaan

5. Kuinka usein käytät seuraavia mediavälineitä: tietokone, tabletti tai älypuhelin?
 - a. Päivittäin
 - b. Viikoittain
 - c. Kuukausittain
 - d. Harvemmin
 - e. En koskaan

6. Minkä verran käytät lasten kanssa työskennellessäsi seuraavia mediavälineitä: tietokone, tabletti tai älypuhelin?
 - a. useasti päivässä
 - b. päivittäin
 - c. muutaman kerran viikossa
 - d. noin kerran viikossa
 - e. kahden viikon välein
 - f. noin kerran kuukaudessa
 - g. harvemmin
 - h. en laisinkaan

Mediakasvatusta koskevat kysymykset

Arvioi asteikolla 1-3 (en osaa - osaan hyvin) **taitojasi ja toimintaasi** seuraavilla mediakasvatuksen osa-alueilla. Ympyröi osaamistasoasi vastaava numero.

Rastita lisäksi tyhjään sarakkeeseen, ne osa-alueet, joista haluaisit lisäkoulutusta.

7. Mediakasvatuksen käsitteiden ja mediavälineiden tuntemus
 - a. Eri mediakasvatuksen käsitteiden tuntemus
 - b. Eri mediavälineiden tuntemus

8. Mediavälineiden tekninen osaaminen
 - a. Osaan käyttää tablettia
 - b. Osaan käyttää tietokonetta
 - c. Osaan käyttää älypuhelinta
 - d. Osaan käyttää erilaisia sovelluksia ja ohjelmia
 - e. Osaan hakea tietoa internetistä
 - f. Osaan opastaa lasta mediavälineiden käytössä

9. Medialukutaito
 - a. Osaan tukea lasta eri mediavälineiden sisältöjen tulkinnessa
 - b. Osaan ohjata lasta kriittiseen mediasisältöjen tulkintaan
 - c. Osaan tukea lasta erilaisten mediaviestien toteuttamisessa

10. Varhaisten valmiuksien edistäminen

- a. Osaan tukea lasta faktan ja fiktion erottamisessa
- b. Osaan tukea lasta käyttämään erilaisia medioita
- c. Osaan tukea lasta valitsemaan ikätasoon ja yksilölle sopivan median käyttötavan

KYLLÄ/EI -vastukset

1. Osallistaminen

- a. Rohkaisen lasta mediavälineiden käytössä
- b. Tartun lasten ideoihin, jotka liittyvät median käyttöön
- c. Annan tilaa lapsen omalle uteliaisuudelle ja median tutkimiselle

2. Ohjaaminen

- a. Ohjaan ja opastan lasta tarvittaessa median käytössä
- b. Tuen lasta yhteistyö- ja sosiaalisten taitojen opettelussa median parissa

3. Turvataidot mediavälineiden käytössä

- a. Olen läsnä lasten mediakäyttötilanteissa
- b. Keskustelen lasten kanssa mediavälineiden käytöstä ja niiden sisällöistä
- c. Osaan arvioida mediasisällön sopivuuden lapselle

4. Valitse seuraavista vaihtoehdoista ne, jotka koet tärkeäksi mediakasvatuksessa

- a. Medialukutaito
- b. Lasten oman toimijuuden tukeminen
- c. Itseilmaisu
- d. Turvataidot
- e. Mediavälineiden käyttötaidot
- f. Varhaisten mediavalmiuksien edistäminen

Mitä toiveita sinulla on koulutustapahtuman suhteen?

Liite 5 Tabletti-työpaja

Uuden OPS:n tuomia haasteita / mahdollisuuksia

Lapset odottaa jo ensimmäisinä päivinä haastavia tehtäviä! veso päivä 15.3.16 Henriikka Vartiainen

Mitkä asiat opettaja kokee tärkeiksi.. Selkeä vaikutus siihen miten opitaan, viihdytään. Lapsilähtöiset käytänteet, opettajalla aktiivinen ja ohjaava rooli, opettaja sensitiivinen lasten tarpeille. Opettajan ei tarvitse tietää kaikkia vastauksia, vaan lähteä innolla mukaan.

Mitä olemme iPadeilla tehneet Piikinmäen eskarissa

Laitteiden käytön opettelua

- aluksi tutkimme pienryhmissä laitteita
 - keskustellen kävimme läpi sitä miten laitteet pysyvät hyvässä kunnossa
 - heti ensimmäisellä tutustumiskerralla lapset pääsivät tekemään tehtäviä
 - lapset auttoivat pulmissa innolla toisiaan
 - tietoa on annettu pienissä erissä ja aina sen hetkiseen aiheeseen liittyen, esim. valokuvauksen opettelu yhteydessä, ketä saa kuvata? Oppimispelejä
 - ensimmäinen kuukausi kului lähinnä valmiiden pelien parissa, yksilötehtävissä
 - tuokion alussa kerroin ja näytin omalta Padiltä mitkä tehtävät tänään tehdään
 - jos tehtävässä piti kuulla kysymykset ottivat lapset käyttöön kuulokkeet
 - nopeiden vastaajien kanssa sovittiin, mitä he voivat tehdä sitten kun tehtävät tehty
- Kuvaaminen
- kävimme aluksi läpi vaihtoehdot, mitä laite tarjoaa
 - sitten kuvauksen harjoittelua yksin ja parin kanssa
 - lapsille saivat poistaa huonot kuvansa itse (esim. vain viisi kuvaa / kuvaaja)
 - heti toisella kuvauskerralla tehtävä, jossa pari tai kolme lasta tekevät yhteistä tehtävää (esim. eskarin säännöt kuvin, mitä saa tehdä, mitä ei)
 - päivän Pädi! projektissa yksi lapsista saa kuvata päivän tapahtumia
 - muita yhteisiä kuvausprojektejamme on ollut mm. **animaation** tekeminen, **metsän kevät** < kuvasimme joka retkellä lapset samalla paikalla metsässä, **keppinukketeatteria** eskarikirjan tarinoita mukaellen, ryhmän oma **multimedia satukirja**, **eskarikävään dokumentointi** ja valmiin videon esittäminen vanhemmille, **kuvakirjoja** mm. **kevätretkipäivä**, uimakoulussa
 - kuvaamisissa pulmia tuli lähinnä muistitilan riittämättömyydestä (siirrettiin kuvia ulkoiselle kovalevyllä ja käsiteltiin niitä tietokoneella)

- pilvipalvelu osoittautui riittämättömäksi maksuttomuuden vaatimuksen edessä
- automaattiset tallennukset tukkivat tallennustilan jo heti ensimmäisenä kuvauspäivänä

- opettajan tabletissa SIM-kortti, jolloin työskentely mahdollistui myös päiväkodin ulkopuolella, metsässä ja uimalassa
 - sateenpitävän suojan hankinta antoi vapauden käyttää tablettia myös ulkona
 - **pikapiirtäen** voimme selkeyttää päivänkulkua myös metsässä ja **timerin** avulla selkeytettiin ajankäyttöä!
 - VGA-sovittimen avulla saadaan liitettyä iPad tykkiin / isoon näyttöön Hyviä pelejä / sovelluksia Äidinkieli: Ekapeli alku, Molla ABC, Finnish, Lolas ABC, quizlet, ABC memorice, satukirjat, Matematiikka: Matikkakunkku, Voihan matikka, Todo Math, Matikkajuna, Lola's Math 2, Molla's matching game, Numbers Lines, Osmo Numbers, Line em up, LearningPatterns, NumberLinks, FlowFree, Kodable, Slice&SpliceLite, Blocks, Unblock me free, Learning Patterns, Lolas Sudoku, nopeuspeli, Sorting-Machine, CrossFingers, CountTheFish, BiggerNumber, Geoboard, Sort it Out, Quick-MathJr, MathRaceKindergarden, Piirtäminen: Quiver, Vittle free, FallingStars, PaintAndLearn, Osmo masterpiece, Flooringin book, MusicalPaint, PuppetPals, PuppetPals2, Kuvankäsittely, videot, äänitys: iMovie, iMotion, PhotoCollage, PuppetPals, PhotoNotes, Palapelit, muisti: MemoryGame Toys, MatchingGame, EarlyLearning, SmileyFuit, FarmHeroes, LastenAreena, Eläintarha eläimet ABC preschool words, Muita tärkeitä sovelluksia: QR-reader, Quizlet, Kello, OneNote, GoogleMaps, Pages,

Liite 6 Palautekysely

11.8.2016 Mediakoulutustapahtuman arviointi

Arvioi seuraavia asioita sekä luennon että pajojen kannalta asteikolla 0-5 (0 = en osaa sanoa/en voi arvioida; 1 = täysin eri mieltä; 2 = eri mieltä; 3 = siltä väliltä; 4 = samaa mieltä; 5 = täysin samaa mieltä)

1. Kokonaisuudessaan koulutus oli onnistunut	1	2	3	4	5
2. Sain koulutuksessa paljon uutta tietoa	1	2	3	4	5
3. Käytännön työhön liittyvää asiaa oli riittävästi	1	2	3	4	5
4. Kouluttaja oli asiantunteva	1	2	3	4	5
5. Kouluttaja oli innostava	1	2	3	4	5
6. Koulutusmateriaali tuki oppimistani	1	2	3	4	5
7. Koulutustila oli toimiva	1	2	3	4	5
8. Koulutus vastasi ennako-odotuksiani	1	2	3	4	5
9. Voin hyödyntää koulutusta omassa työssäni	1	2	3	4	5
10. Koulutus edistää omaa suhtautumistani mediakasvatukseen	1	2	3	4	5
11. Koulutuksen ajankohta oli sopiva	1	2	3	4	5

Liite 7 Varhaiskasvatuspäällikön arviointi

Riihimäki 12.8.2016

OPINNÄYTETYÖHÖN KUULUVAN KOULUTUSTILAISUUDEN ARVIOINTI

Laurea –ammattikorkeakoulussa sosionomi (AMK) –tutkintoa suorittavat opiskelijat Petra Pekkanen ja Kati Palojärvi toteuttivat osana opinnäytetyötään mediakasvatukseen liittyvän koulutustapahtuman 11.8.2016. Koulutus oli suunnattu Riihimäen varhaiskasvatuksessa työskenteleville esiopetusryhmien lastentarhanopettajille ja esimiehille.

Koulutus sisälsi luento-osuuden " Mediakasvatuksen mahdollisuudet esiopetustyössä" ja luennon lisäksi kaksi aiheeseen liittyvää pajaa.

Luento-osuuden arviointi

Koulutus alkoi luento-osuudella. Opiskelijat olivat laatineet monipuolisen esittelyn mediakasvatuksesta. Aihe sidottiin esiopetuksen opetussuunnitelman uudistumiseen. Luento-osuuden toteutus oli asiantunteva ja aihe erittäin ajankohtainen. Luento-osuuteen kuuluneet toiminnalliset esimerkit olivat toimivia.

Pajaosuuden arviointi

Koulutus sisälsi kaksi pajaa. Kaikki osallistujat pääsivät molempiin pajoihin. Pajojen toteuttamisesta vastasivat opiskelijoiden tilaisuuteen hankkimat ulkopuoliset asiantuntijat. Pajat tukivat luento-osuutta.

Yleinen arviointi

Suunnittelu

Opiskelijat aloittivat tilaisuuden suunnittelun hyvissä ajoin. He olivat yhteydessä varhaiskasvatuspäällikköön jo koulutuksen ideointivaiheessa vuonna 2015. Suunnittelun aikana koulutuksen kohderyhmällä oli mahdollisuus vaikuttaa sisältöön. Opiskelijat toteuttivat suunnitteluosuuden erinomaisesti.

Yhteydenpito

Opiskelijat laativat kutsun koulutustilaisuuteen keväällä 2016. Tämän lisäksi koulutustilaisuudesta lähetettiin kaksi muistutusta ilmoittautuneille. Yhteydenpito oli riittävää ja antoi selkeän merkin siitä, että opiskelijat pitivät tilaisuuden onnistumista tärkeänä.

Järjestelyt

Opiskelijat kävivät etukäteen tutustumassa koulutustiloihin. Koulutuksen toteutumispäivänä he olivat paikalla hyvissä ajoin ja suorittivat tarvittavat alkujärjestelyt.

Koulutus toteutui ennalta annetun aikataulun mukaan. Osallistujat saivat paperisen materiaalin luennon ajaksi. Lisäksi osallistujille jaettiin päivitetty materiaali sähköpostilla tilaisuuden jälkeen.

Kati Palojärven ja Petra Pekkasen Laurea –ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) –tutkintoon kuuluvan opinnäytetyön koulutusosuus oli monipuolinen. Opiskelijat suunnittelivat koulutuksen laadukkaasti. He myös vastasivat tilaisuuden etukäteisjärjestelyistä ammattimaisesti.

varhaiskasvatuspäällikkö

Riihimäen kaupunki
Sivistystoimi/varhaiskasvatus
PL 125, 11101 RIIHIMÄKI
www.riihimaki.fi

Liite 8 Powerpoint-esitys

8.8.2016

**MEDIAKASVATUS
KOULUTUSTILAISUUS
11.8.2016**

Laurea-ammattikorkeakoulu
Kati Palojärvi
Petra Pekkanen

PÄIVÄN OHJELMA

Klo 12.30-13.45 tervetulotoivotus, mediakasvatuksesta luento	Koulutustilaisuus aikaa: aloitus ja
Klo 13.45-14.15 Kahvitauko	
Klo 14.15-15.30 esiopetuksessa –paja	Pajatoimintaa: Aparaattisaari.fi esittely ja tablettisovellukset
Klo 15.45-16.00	Palautekysely ja loppusana

MITÄ MEDIAKASVATUS ON?
- VASTAAJINA 6-VUOTIAAT TYTÖT

8.8.2016

MIKÄ ON ESIOPETUS?

The infographic contains four speech bubbles with the following text:

- 1. Esiopetus on lapsen ensimmäinen koulukokemus ja se on tärkeä osa lapsen kasvatusta.
- 2. Esiopetus on lapsen ensimmäinen koulukokemus ja se on tärkeä osa lapsen kasvatusta.
- 3. Esiopetus on lapsen ensimmäinen koulukokemus ja se on tärkeä osa lapsen kasvatusta.
- 4. Esiopetus on lapsen ensimmäinen koulukokemus ja se on tärkeä osa lapsen kasvatusta.

MIKÄ ON TABLETTI?

The infographic contains four speech bubbles with the following text:

- 1. Tabletti on digitaalinen laite, jota käytetään opetuksessa.
- 2. Tabletti on digitaalinen laite, jota käytetään opetuksessa.
- 3. Tabletti on digitaalinen laite, jota käytetään opetuksessa.
- 4. Tabletti on digitaalinen laite, jota käytetään opetuksessa.

KOULUTUSTILAISUUDEN TAUSTAA

- Oma innostuminen mediakasvatusta kohtaan – alkusysäys talvella 2015 Tampereen mediakasvatuspäivillä
- Varhaiskasvatustutkimusten syventävä opinnut lukuna
- Hyölynäkökulma: äitinä ja kasvattajana
- Kyselytutkimus taustatutkimuksena - vastaajien näkökulma esiin, tarpeen selvitystä

8.8.2016

KOULUTUSTILAISUUDEN TAVOITTEET

- Jakaa lisää tietoa mediakasvatuksesta
- Avata uusia menetelmiä mediakasvatuksen toteuttamisessa
- Innostaa löytämään mediakasvatuksen monipuoliset mahdollisuudet

Blank lined area for notes.

MEDIAPÖFFE 1: MEDIAKARTAN TUNTIJAT - VÄRITYSTEHTÄVÄ

Blank lined area for notes.

MEDIAKULTTUURI ON TÄTÄ PÄIVÄÄ

- Viitaa yhteiskunnalliseen tilanteeseen, jossa mediat ovat merkittävässä roolissa
- Muodostuu mediansityksistä ja -teknologioista sekä median väilyksellä käytyä kunnunikaalista
- Kulttuurin mediatiluminen
- Mediaikulttuuri on osa lasten elämää ja varhaisvuosista lähtien
- Mediaikulttuuri muokkaa vahvasti yksilön identiteettiä erilaisilla mediaympäristöillä ja -sisällillä
 - vaikuttaa vahvasti leikin ajatuksiin, tunteisiin ja kokemuksiin
- Mediat vaikuttavat lasten leikkiin, yhteistoimintaan ja kielitaitoihin
- Haastaa kasvattajat mediakasvatamaan
 - lasten kulttuurin esiin tuomaan ja vahvistamaan
 - -groomitukseen, osallisuuteen, osallistamiseen, vuorovaikutukseen ja äännehallintaan taitoihin

Blank lined area for notes.

8.8.2016

MEDIAKASVATUSTIETOISUUS

- Tiedostettua tai tiedostamattomia - tiedostettuna lukena toiminnassa
 - käytyvät toiminnan tavoitteista ja arvopäätöksistä
 - käytyvät laaten kassu- ja kehitystapahtumista sekä oppimista
 - käytyvät mediana
 - käytyvät itsestä mediakasvatijana
- Pedagogisten menetelmien merkitys – Miksi teen mediakasvatustyötä?
- Tietoiset ja tavoitteelliset kasvatusvälineet

MEDIAKASVATUKSEN KÄSITTEET

- Media: viestinnän välineet ja sisällöt, esimerkiksi kirja, radio, kuva, televisio, älypuhelin, tabletti, uutiskuva, tekstiviesti, uutiset.
- Mediatiluminen: kulttuurimme, jossa mediat ovat vahvassa asemassa
- Mediakulttuuri: kts. dia 8
- Montlukutaito: kts. dia 14
- Mediaympäristö: median sisällöt ja välineet, joista nousevat mediakasvatuksen tarpeet
- Medialukutaito: kts. dia 16

MEDIAKASVATUKSEN KÄSITTEET

- Mediateksti ja mediaesitys: mediasisällöt, esimerkiksi elokuvat, pelit, lehti jutut, blogikirjoitukset
- Sosiaalinen media: blogit, wikit, kuvagalleriat. Rakennetaan yhteisiä merkityksiä yhteisöjen, sisältöjen ja verkkoteknologioiden avulla
- Mediaväline: esimerkiksi tietokone, tabletti, sanomalehti, digikamera, älypuhelin
- Turvataidot: kts. dia 22
- Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: kts. dia 21
- Brändi: välittää tuotemerkillä arvoja, taitoa, ideoita ja mielikuvia

8.8.2016

MONILUKUTAITO

- Taito tulkita ja tuottaa erilaisia viestejä
- Kyky hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa esiintyviä tietoja
- Sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvallukutaidon ja mediaalukutaidon
- Laaja tekstikäsiys: mm. kirjoitettuja, puhuttuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia tekstejä
- Yksilön, vuorovaikutuksen, yhteiskunnan, kansalaisuuden ja työelämän perustaidot

- Perusta oppimiselle ja opiskelulle
- Kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu koko elämän ajan
- Aikuisen malli ja rikas tekstiympäristö
- Monilukutaidon kehittymisen myötä lasten osallisuus vahvistuu, maailma avautuu ja jäsenyyttä syntyy uudentaito

MEDIAPÖFFE 2: MEDIAHYRRÄ - PAHVILAATIKKOTELEVISIO

8.8.2016

MEDIALUKUTAITO

- Mediaskasvatusta on tavoitteellista vuorovaikutusta kasvattajien, kasvatettavien ja mediakulttuurin välillä
- Mediaskasvatuksen tavoite on medialukutaito
- Pohjalais-YK:n lapsen oikeuksien sopimus
- Medialukutaito käsittää sekä lukemisen että kirjoittamisen taidon ja median luottamisen taidon
- Medialukutaidolla tarkoitetaan teknisten lukutaitojen lisäksi myös kykyä eriytyä, arvioida ja soveltaa mediasäätöjä
- Erilaisia medialukutaitoja
 - digitaalinen medialukutaito ja visuaalinen medialukutaito
- Kuvankäyttö nähdään ennen digitaalista lukutaitoa opittavaksi taidoksi

- Visuaalisen lukutaidon opettelu - kun lapsi pohtii kuvien ja äänien merkityksiä, aikaa kyseenalaistaa niitä ja tulla tietoiseksi niiden välisuhteista
- Medialukutaidon kehittymistä edistää monipuolinen median käyttö
- Medialukutaito suoja lasta median erilaisista riskeistä
- Lasten osallisuutta tuetaan kehittämällä medialukutaitoa
- Suunnitelmallisuus ja systemaattisuus mediaskasvatuksessa edistää medialukutaitoa vähentää eriarvoisuutta
 - kukaan lapsella ei ole samantyyppisiä mahdollisuuksia oppia medialukutaitoa

KRIITTINEN MEDIALUKUTAITO

- Kyseenalaistetaan, kysytään ja tehdään omia valintoja
- Utelaisuutta, totuudellisuutta, yhteiskunnallisuutta, uuden luomista
- Kyky analysoida, luokitella, luoda, ilmaista ja osallistua erilaiseen toimintaan
- Mediaa käytetään omien tarpeiden pohjalta ja nautitaan siitä
- Kyky liivittää tietoa, tehdä eettisiä päätöksiä ja mukana omassa yhteisössä
- Saavutetaan mediataitoja harjoittamalla

8.8.2016

- Pienen lapsen kanssa: panostetaan ja luotetaan lapsen uteliaisuuteen ja otetaan hänet mukaan informaation lukintaan ja tuottamiseen
- Opetellaan erilaisia ilmaisutapoja, keskustellaan omista kokemuksista ja seipitään tarinoita
- 3-6-vuotiailla lapsilla on kehittyvä kyky erottaa fiktiota ja faktaa
 - Tavoitteen saavutus on eritasoista eri-ikäisten lasten kesken
- Kun lapselle tulee ikää lisää, opetellaan analyyttisempää tarkastelu- ja lukintatapaa yhdessä aikuisen kanssa
- Lapsi oppii tunnistamaan median erilaisia vaikutuksia ja arvioimaan itseään median käyttäjänä
- Lapsi oppii hyödyntämään mediasuhteita ja itseilmaisun välineinä

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGINEN-OSAAMINEN (TVT)

- Tärkeä kansalaistaito: lapset tarvitsevat omissa arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa
- Sisältää erilaiset teknologiset välineet ja sovellukset sekä taidon käyttää niitä
- Esiopeutus on lukena koton ja lasten tvi-osaamisen edistämiseksi
- Tukevat lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä kirjallisuus- ja lukutaitoa
- Ohjataan lasta omaksumaan turvalliset käyttötaidot

TURVATAIDOT

- Tietoisuus median riskeistä, lasten suojeleu median haitallisilta vaikutuksilta
- Välittävän aikuisen läsnäolo oleellista kotona, päiväkodissa ja koulussa
- Aikuisen tuntee lapsen katsoman median sisällön
- Yhteiset säännöt median käytössä
- Lapsi kertoo aikuiselle mediakokemuksistaan
- Kuvahelmien ja pelien ikäraajat ja sisältösymbolit tunnetaan ja niitä noudatetaan
- Lapsi osaa sulkea mediavälineen jos kohtaa pelottavaa tai epämiellyttävää aineistoa

8.8.2016

MEDIAPÖFFE 3: HERKÄT KORVAT TEHTÄVÄKORTIT

TEHTÄVÄKORTIT **LUKIJAN**
MÄÄRÄ: 10 KORTTIA

ESPOO, METÄ SUUNNITTELU

**MEDIKASVATUS
ESIOPETUKSESSA**

- Kokonaisvaltainen oppiminen lähtökohtana: oppimiskäsitys ja laaja-alainen osaaminen
 - lapset omaavat usein tietoja ja taitoja vuorokautensa leikin, opettajan, eri yksilöiden ja lämpöpiirien kanssa
 - osallista toiminnan, tunteet, saattavuudet, tunteet, tunteet ja ajattelun
 - olevalta oppimisesta on leikin oma toiminta ja luottamus omiin mahdollisuuksiinsa oppijana
 - karsutaan tekemään, kikkumaan ja kikkumaan
 - karsutaan perustelu
 - monikulttuurisuus ja TVT-osaaminen
- Erilaiset oppimisympäristöt tukevat mediakasvatuksen toteutumista
 - tieto- ja viestikoneologia käytetään tarkoituksenmukaisesti

- Esiopettaja ohjaa lasta kokeilemaan eri työtapoja
- Esiopettaja tukee lapsen osallisuutta
- Esiopettaja tukee onnistuneilla kokemuksilla, kannustavalla palautteella, vähentää myönteisen itsetunnon kehittymistä ja luottamusta omaan pystyvyyteen
- Riihimäen kaupungin näkökulma - aikuisten tehtävä on huolehtia erilaisten työtapojen käytöstä johdonmukaisesti ja suunnitelmallisesti
- Medikasvatus sisältyy eri oppimiskokonaisuuksiin – ei ole erillinen osa-alue
 - esim. Piirityöskentely, kuvaryhmä, leikkiryhmä, jättämyksiä, Ryttöryhmä

8.8.2016

ESIOPETUKSEN OPPIMISKOKONAISUUDET

- Ilmaisin monet muodot
- Kielen rikas maailma
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan ja kehityn

MEDIAKASVATUS

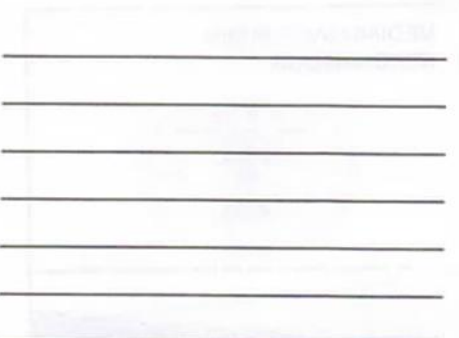
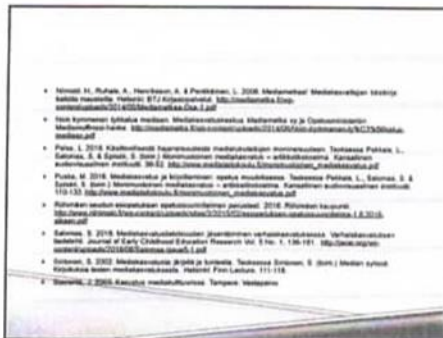
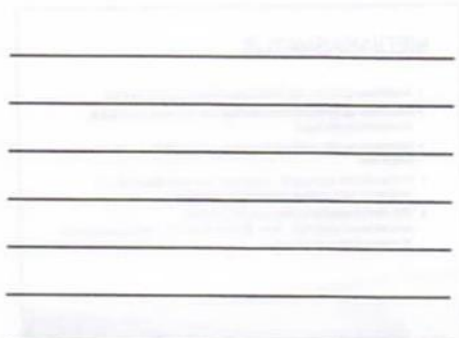
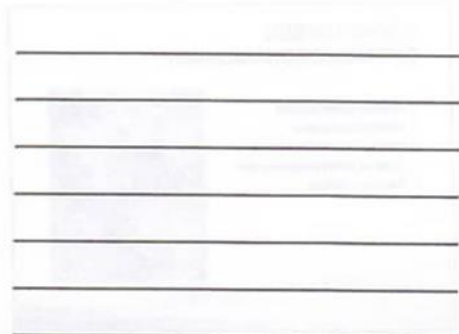
- Mediaskasvatus voi olla osa esiopetuksen perustoimintaa
- Kasvatus- ja opetustyöhön tarvitaan avuksi vain innostus ja ennakkoluottamus
- Mediaskasvatusta voidaan toteuttaa yhtä monella tavalla kuin on toteuttajia
- Monipuolisilla työtapoilla tuetaan lapsen yksilöllistä kasvua, oppimista, luovuutta ja oppimaan oppimista
- Voi viettää ajankohtaisen aiheen ympärillä mediaskasvatustuokion, esim. Muumi-pehmon, sarjakuvahahmon tai mainosjulisteiden pohjalta

MEDIAKASVATUKSEN KOKONAISUUS

Liite Mediaskasvatus- ja opetusmenetelmien tutkimuksen 2008 tilaan ja Opetusministeriön Mediamuutoshankkeen

8.8.2016

8.8.2016

IDEALINKKEJÄ JA VINKKEJÄ:

- Apureittien tiedot: <http://www.apureittien.fi>
- Digitaalinen media-oppaan osasto ja oppaan osasto: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Harkitse kuvien käyttöä: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Harkitse kuvien käyttöä 2: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Käsikirja, 1. 2010. Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Lapsen ääni - laulu: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Lapsen ja media-oppaan osasto: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>

- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>

- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
- Mediamyly: <http://www.mediakoulutus.fi>
